Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 274 (16497) | 1983 оной ноябриин 29, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАД НҮХЭР Ю. В. АНДРОПОВОЙ МЭДҮҮЛГЫЕ ХАЛУУНААР ДЭМЖЭНЭ

ХАРЮУ БОЛОГ

Һүүлэй үедэ Америкын президент Рейган түрүүтэй США-гай зонхилогшодой зэбүүрхэмэ муухай шиидхэбэринүүдэйнь удаа дараалан бэелүүлэгдэжэ байһые газетэнүүдтэ уншажа, радиогоор шагнажа, телевизорээр харахадаа, зүрхэ сэдьхэлни хүмэрихэдэл гэнэ. Бидэ империалистнуудай дай жүрөөдэһэн аяг аашые амгалан нюдөөр хаража байха аргагүйбди. Эдэнэй түсэбые буруутуулхын тула дэлхэйн хүн түрэлтэниие шэнэ дайнай гал дүлэнһөө абархын тула харюугай хэмжээнүүдые абаха ёһотой байһамнай ойлгосотой. Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ хадаа саг соогоо абтаһан хэмжээн гэжэ тоолонобди.

Мүнөө үедэ США-гай, НАТО-гай бүлэглэлэй бусад оронуудай харата ябуулгануудые тоонгүй, анхарангүй байхын аргагүй. Ушарынь хадаа американ империалистнууд Ливанда эсэргүүгээр шуһата хюдалга эмхидхэһэниинь багадаад, Карибска далайн тон багахан гүрэн Гренадада бүри һаяхан зэбсэгтэ хүсөөр добтолон ороод, тэндэхи хүн зонойнь эрхэ сүлөө таһалдуулба. Үшөө тиихэдэ бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Никарагуагай улад зондо бэһал иимэ «һургаал» үзүүлхээр бэлэдхэл хэнэ. Эдэ бүгэдыень хурга даран тоолохо болоо һаа, олон даа. Империалистнуудай аашада харюу болгон, совет гүрэнэй хүтэлбэриин абаһан эдэ хэмжээнүүдые бидэ һайшаан дэмжэхэдээ, үгөөрөө бэшэ, харин үнэн шударгы ажалаараа гэршэлхэбди. Үнгэрһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын хүшэр хүндэ жэлнүүдые хүн зон мартаагүйл байха. Тэдэ жэлнүүдтэ бидэ фашистнуудые бута һамна сохихын тула үдэр, һүнигүй үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаһа һэмди. Харин мүнөө ядерна дайнай аюул дэлгэрүүлжэ байһан империалистнуудай үйлэ хэрэгүүдые буруу һүргэхын, социалис байгуулалтаяа аршалан хамгаалхын тулада Эхэ оронойнгоо оборонын хүсые улам бэхижүүлхээр бүхы эршэеэ элсүүлхэ байһамнай элитэ.

Би совхоздоо адуушадай бригадые хүтэлбэрилнэб. Манай коллектив жэл бүхэндэ абаһан уялгаяа, хараалһан түсэбөө жэншэдгүй дүүргэнэ. Мүнөө үбэлжэлгээ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, ажахынгаа баялиг—адуун һүргөө улам олошоруулхын түлөө шармайн оролдонобди. Бидэнэй түйлаһан ээлжээтэ амжалта эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болог лэ!

А. ХУСНУТДИНОВ,
Хурамхаанай районой Гааргын совхозой ахалагша адуушан.

ЗАЙСУУЛАН САРАХА

Мүнөө американ «Першинг» болон далита ракетэнүүдэй Европо түбидэ тараагдан тодхогдохоёо байхадань, уласхоорондын байдалаар зүрхэ сэдьхэлээ улам ехээр хүдэлжэ байнабди.

Үхибүүд болон ашанартаа амгалан тайбан байдал, огторгойн хододоо арюун сэлмэг байхыень үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди. Ерээдүйн үетэнэй хуби залан арадуудай гарта юм. Шэнэ дайе зайсуулан сарахын тула, бүхы дэлхэйн эхэнүүдэй амгалан тэнюунээр ажаһуухын тула бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргаха шухала. Манай парти болон правительствын эб найрамдалта политикые дэмжэхэ зуураа, нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ һайшаанаб.

Совет эрдэмтэд эб найрамдалые аршалан хамгаалхын тула хододоо эдэбхитэйгээр тэмсэхэл. Манай габшагай ажал Эхэ оронойнгоо баялигуудые арьбадхаха, тэрэнэй экономическа хүсые бэхижүүлхэ байна.

А. БАБАЯН,
Арменийн ССР-эй Наука-нуудай академиин академик.

Ереван.

ТОН ЗҮБ ШИИДХЭБЭРИ

Уласхоорондын байдалай мүнөө үедэ иимэ шахардуу шанга болоод байһандань манай гүрэн огто зэмэгүй гээшэ. Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо түсэбэй хэды ехэ аюултай байһан тухай НАТО-гай бүлэгөөрхидые Совет правительство урид гэгэтэ бэшэ һэргылээ һэн.

Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ соо шууд сэхээр хэлэгдэнхэй. Иимэ эрхэ байдалда совет хүтэлбэриин абаһан шиидхэбэринүүд, манай һанахада, тон зүб гээшэ.

Гэхэтэй хамта буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ нүгөөдэ талын бэлэн байгаа һаань, манай орон тэрээндэ тэхэрилгэһээ хэзээшье арсанагүй.

Иимэ эрхэ байдалда совет хүнүүд Коммунис партияа нягтаар тойрон жагсажа, улам габшагайгаар ажаллана. Манай ороной экономикын найдамтай замда гараһыень байгша оной үнгэрһэн үеын дүнгүүд тодоор гэршэлнэ. Гэбэшье түйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэ уялгатайбди.

И. ЗАНДАНОВ,
СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэнүүдэй таһагые даагша.

НАНГИН НАЙДАЛ БИИ

Дэлхэй дээрэ уласхоорондын байдалай улам шахардуу шанга боложо байһан тухай сошердолтой мэдээсэлнүүдые радиогоор шагнанабди, газетэнүүдтэ уншанабди. Советскэ Союз болон хүршэ социалис хани нүхэсэлэй оронуудай хилэнүүд шадар тодхогдожо байһан американ ядерна ракетэнүүд Баруун Европые сахин хамгаалха зорилготой юм гэһэн США-гай зонхилогшодой, мүн бүхы дээрэ НАТО-гай үдамаршадай урдаа баридаг мэдүүлгэнүүд ямаршье үндэһэгүй, худал байха юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Холбоото Штадуудай газар дайда, хото городууд хохидоогүй. Харин ээрхэг түримхэй һанаашалгатай фашизмын гэмээр тэрэ дайнда 50 гаран миллион хүн зон ами наһаяа алдаһан байна..

Манай ехэ аха Базар Шарапович Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ эдир залуугаар фронт ошоод бусаагүй һэн. Удаадахи Базар-Сада, Дондок аханарни арадайнгаа амгалан байдал сахилгын удаан бэшэ болзоройалбанда ябажа ерээд, ажахынуудтаа амжалтатай ажаллажа, үри хүүгэдээ хүмүүжүүлжэ байдаг.

Би 20 гаран жэлэй туршада түрэл нютагайнгаа эдир бага үетэниие эрдэм номой эхин шатада һургажа байдагби. Минии анхан уншуулжа, бэшүүлжэ, бодомжолуулжа һургаһан һурагшадай олонхинь үйлэдбэриин ажалай түрүүшүүл, врачнууд, багшанар, барилгашад болонхой. Бидэ — багшанар үдэр бүри хэшээлдээ ороходоо, эдээхэн манай һурагшад удангүй хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, ажалай жолоо барижа, амгалан байгуулалтын ажабайдалай замда гарахал гэһэн нангин найдалтай байдагбди.

Дайн дажарай аюулые зайсуулжа, мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ амгалан байдал олгохо зорилготойгоор хэгдэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые бүри мүнөөн һайшаан дэмжэнэбди.

Я. БАДМАЦЫРЕНОВА,
Үльдэргын дунда һургуулиин эхин классуудай багша.

Ярууна.

ЭТИГЭН ЭБДИ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые совет бүхы арад, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай олониитэ гүн сэдьхэлһээ дэмжэжэ байна. США-гай мүнөөнэй засаг захиргаанай болон НАТО-гай бүлэглэлэй дай жүрөөдэдэг балмад политикада ёһотой эрид шууд харюу үгтэбэ гээшэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетэнүүдые Баруун Европодо түрүүлэн тодхохо ушар хадаа дэлхэйн байдалда айхабтар ехэ аюул тохёолдуулха харата муухай һэдэлгэ мүн гэжэ түрүү хүн түрэлтэн шоо үзэнэ, шобто харана.

Бидэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадалсаһан хүнүүд, дайнай һүрөөтэ хойшолонгуудые хараабди.

Мүнөө США-гай захиргаанай үүдхэн жүрөөдэжэ байгаа дайнай хорото хойшолонгой ямар байхые бидэ ойлгонобди. Бүхы партиин, бүхы совет арадай дура хүсэл, буу зэбсэг, түбхын түрүүндэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үрдилдэн бүтээлгые дары болюулха, дайнай аюулые саран зайсуулха гэһэн залан шууд хараа шугам тэрэ Мэдүүлгэ дотор тодорхойлогдонхой. Тэрэниием бидэ эрид шууд дэмжэнэбди.

Ц. ЦЫБАНОВ,
дайнай болон ажалай ветеран, Буряадай АССР-эй габьяата экономист.

ЖАРГАЛТА БАЙДАЛЫЕ АРШАЛАН

Бүхы совет хүнүүдэй һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл эб найрамдалые сахин хамгаалха талаар шэглүүлэгдэнхэй. Нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ иимэ һанал бодолоор нэбтэрэнхэй байна. Манай Эхэ орон эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэйгээр баруунай оронуудай, нэн түрүүн США-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ нэгэнтэ бэшэ хандаһан байха. Баруун Европодо тараагдан тодхогдохоёо байһан американ ядерна буу зэбсэгүүд дэлхэйн арадуудта аюул тохёолдуулна гэжэ нэгэнтэ бэшэ ойлгуулан хэлээ һэмди. Теэд тэдэ бидэнэртэ ямар харюу үгэбэб? Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые улам дэбэргэжэ, уласхоорондын байдалые орёо түгшүүрилтэй болгобо.

Дай жүрөөдэгшэдэй һүүлэй үедэ бэелүүлжэ байһан ябуулгануудтай дашарамдуулан, манай ороной абаһан харюугай хэмжээнүүдые Эстониин зохёохы ажалтай интеллигенциин үмэнэһөө гүйсэд дүүрэнээр һайшаан дэмжэнэб. Социализмда эсэргүү «хэрээһэтэ доботолго» боложо байна. Иимэ политикын ямаршье һайн юумэ үгэхэгүй байһыень тэдэнэр ойлгохо ёһотой.

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан оперо һаяхан бэшэжэ дүүргээб. Эдир харагшад тэрэниие хани халуунаар угтаһан байна. Совет үхибүүдэй, гадаадын оронуудтахи тэдэнэй үетэн сасуутанай дайн дажарай бүхы гасалан зоболонгые бэе дээрээ үзэхэгүй байһандань этигэн найданаб. Манай эб найрамдалта Эсэгэ ороной, һайн һанаатай бүхы хүнүүдэй хүсэлэл оролдолгонууд энэ талаар шэглүүлэгдэнхэй.

Э. КАПП,
композитор, СССР-эй арадай артист, Социалис Ажалай Герой.

Таллин.

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ЕХЭ ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

Бодоной совхозой Һубын һүнэй фермэ Баргажанай районой түрүү фермэнүүдэй нэгэн юм. Эндэ мүнөө гушаад хүн хүдэлнэ. Үнеэдынь 14 бүлэг болгогдожо хубаагданхай, һаалишан бүхэн хорихори гаран үнеэдые харууһална.

Энэ фермын коллективые 1969 онһоо хойшо Ирина Александровна Русакова хүтэлбэрилнэ. Эдэ жэлнүүдтэ эбтэй эетэй, нэгэ һанал бодолтой, ёһотойл ажалша коллектив бии болгогдоо.

Ирина Александровнатай уулзажа ажал хэрэгээрнь һонирхоходомнай, тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн: «Би мал ажал дээрэ 1947 онһооб, түрүүшээр һаалишанаар хүдэлжэ эхилээ һэм. Хори гаран жэлдэ ажаллаад байхадаа, фермые даагшаар томилогдооб. Эдэ жэлнүүдтэ элдэб ушарнууд тохёолдоо, баярлахашье, бахардахашье сагууд байгаа. Минии наһанда, 1957 он онсо жэл байһан юм. Энэ жэлдэ намайе Советскэ Союзай Коммунис партиин зэргэдэ абаа бэлэй. Мүнөө КПСС-эй Баргажанай райкомой гэшүүн би. Нүхэдэйнгөө этигэл найдабариие харюулха гэжэ оролдодогби. Фермынгээ ажал тухай хэлэбэл, бидэ хараалагдаһан түсэб даабарияа жэл бүри дүүргэдэгбди. XI табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэшье бараг һайн хүдэлжэ гараабди, түсэбһөө гадуур гүрэндэ 1086 центнер һүн худалдагдаа. Нёдондо фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 2020 килограмм һү һаагаа һэн. Энэшье жэлдэ хэрэгнай урагшатай ябажа байна. Үнеэн бүриһөө хоёр мянган килограммһаа дээшэ һү һааха хараа бодолтойбди».

1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилэн худалдахын түлөө фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Һубын һаалиин фермэ илагшадай тоодо оролсожо, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Мүн энэл үедэ дүй дүршэл ехэтэй һаалишан Лукерья Дмитриевна Осмачко, арбадахи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр түрэл совхоздоо үлөөд хүдэлжэ байһан залуу һаалишан Анна Плеханова гэгшэд эрхим дүнгүүдые түйлажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараад, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой мүнгэн шанда хүртөө.

Жэлһээ жэлдэ үнинэй һаалишан КПСС-эй гэшүүн Александра Николаевна Наргулева (зураг дээрэ) ажалай үндэр бүтээсэ түйладагаараа суурхадаг. Дунда һургуули дүүргээд ажаллажа байһан Валентина Колмакова аха нүхэдһөө дутанагүй. Гунжануудые харууһалан тугаллуулаад, һү ехэтэй үнеэд болгохо гээшэ хүнгэн ажал бэшэ. Энэ хүдэлмэри залуу коммунист Нина Постниковада даалгагданхай.

Фермын һаалишад зунай үедэ 2582 центнер һү һаажа, гүрэндэ һү худалдаха энэ жэлэй гурбан кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргэ. Тус фермынхид сентябриин хахадаар үбэлжөөндөө буужа ерээд, һү һаалияа доошолуулхагүйн тула яһала оролдолго гаргаа. Нэн түрүүн тэжээл бэлдэдэг цехээ хүдэлгэжэ эхилээ. Эндэ үнинэй механизатор Василий Ильич Бельков ехэ габьяатай юм. Энэ нүхэр эндэ олон жэлдэ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болонхой, хододоол оролдожо, үдэр һүниие илгаагүй ажаллажал ябадаг.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ малай тэжээл элбэгээр буйлуулхадашье урматай болоо. Хэдыхэн жэлэй саана ган гасуурһаа боложо, гансал ожорһо тарянай зүйлтэй холижо буйлуулаад, малдаа үгэхэ ушар гарадаг һэн,— гэжэ Василий Ильич хөөрэнэ. — Тэжээлээр баян жэлдэ малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд манда бии. Гансал оролдохо хэрэгтэй. Фермымнай хажууда холимол силос даргадажа, ехэ һайн юумэн хэгдэжэ байна.

Тэжээл бэлдэдэг цех үбэлэй үедэ хүдэлгэгдэхөөр гүйсэд бэлэн болгогдонхой. Шэнэ котел тодхогдоо, тэжээл буйлуулха ехэ амһартанууд заһабарилагдаа, түлеэ залһан бэлдэгдэнхэй.

Үнеэдые һубайруулхагүй, үнеэн бүриһөө тугал абахын тула бүхы һаалишад, мүн дүршэл ехэтэй техник-үрэжүүлэгшэ Татьяна Матвеевна Дученко оролдодог, тиигэжэ жэл бүхэндэ һайн үрэ дүнгүүдые тэдэнэр түйладаг.

Тугалшад Анна Фролова, Полина Дондупова, Тамара Гаськова гэгшэд даажа абаһан түлөө гарза хоролтодо оруулангүй түлжүүлдэг, сүүдхэдэ дунда зэргээр шэгнүүрыень 700—800 граммаар нэмээдэг. Арбадахи класс дүүргэһэнэйнгээ удаа Нина, Галина Тухватулинанууд тугалнуудые даажа абаад, оролдосотойгоор хүдэлжэ байна.

Совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд фермын хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэдэнь туһална. Эндэ зооветеринарна һуралсал бараг һайнаар эмхидхэгдэдэг юм. Тиимэһээ 14 һаалишадай 12-ынь нэгэдэхи классай малшад гэһэн нэрэ зэргэтэй, 2-ынь хоёрдохи классай малшад. Гурбан тугалшад, техник-үрэжүүлэгшэ мүн лэ нэгэдэхи классай малшад.

— Жэл ерэхэ бүри ажалнай хүнгэдхэгдэжэл байна,— гэжэ Ирина Александровна хөөрэнэ. — Мүнөө жэлдэ шэнэ далда орохомнай. Тэндэ ажалнай оньһожоруулагдаха юм.

Фермын хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхын тула һайн улаан булан түхеэрэгдэдэг. Эндэ сервант, телевизор, сэсэгүүд, трюмо гэхэ мэтэ табигдадаг. Үглөө бүхэндэ һаалишадта халуун сай бэлэн байдаг.

Сэлэнгынхидэй үүсхэлые дэмжэн үбэлжэлгын үедэ фермынхид үнеэн бүриһөө мянган килограммһаа бага бэшэ һү һааха зорилго урдаа табинхай. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ согсологдодог юм. Илагшадта улаан вымпелнүүд барюулагдадаг, «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһанууд» зорюулагдадаг. Иигэжэ эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ байһан коллективэй гэшүүдэй зориһондоо хүрэхэнь лабтай.

С. РИНЧИНОВ.

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

АРЬБАДХАХА, АЛДУУГАА ЗАҺАХА

Түнхэнэй районно партийна конференци дээрэ КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй райкомой, тэрэнэй бюрогой, партийна эхин организацинуудай тоосоото үедэ ябуулһан хүдэлмэри тухай горитой хөөрэлдөөн болобо. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. ТАХАНОВ тоосоото элидхэл хээ. Тэрэнние зүбшэн хэлсэлгэдэ 18 хүн хабаадаба. Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидат, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. С. БЕРЕЩИНОВ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада районой арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ түйлагдаһан амжалтанууд болон ушарһан дутагдалнууд тухай тоосоото элидхэл соо яһала тодорхойгоор харуулагдаба. Энэ хугасаада районой промышленна предприятинууд, барилгын эмхинүүд, хангалгын һалбариин предприятинууд зарим тэды амжалтатай. Тингэжэ промышленна предприятинуудай коллективүүд хоёр жэл 10 һарын туршада товарна продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө 105,5 процентдэ хүргөө. Бэлэн продукци худалдаха даабари 104.5 процент, нормативна сэбэр продукци абалга 114 процент дүүргэгдээ. Заһабарилга-барилгын участок гүрэнэй түсэбые ходо дүүргэдэг байгаа.

Мүн хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудалда КПСС-эй райком, тэрэнэй бюро гол анхаралаа хандуулһаниинь эли. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэл шахуу сагай туршада хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ һомологдоһон мүнгэн арбадахи табан жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 19 процентээр ехэ байба. Колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин гол фонднууд 15,6 процентээр ургаа.

1983 ондо, 1981 онойхитой сасуулхада, ороohо абалга район дотор 12,2 мянга шахуу центнерээр, үбһэ — 41,5 мянга гаран центнерээр, түмһэтэ ургамалнуудые — 30,5 мянган центнерээр, витаминай ногооной гурил —6,7 мянга шахуу центнерээр ехэ байба. Хартаабха гүрэндэ худалдаха гурбан жэлэй түсэб үлүү дүүргэгдээ. «Сибиряк» колхоз, Түнхэнэй совхоз ороohо, «Маяк» колхоз, Саланай, Түнхэнэй совхозууд үбһэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз түмһэтэ ургамал, Саланай совхоз витаминтай ногооной гурил үйлэдбэрилхэ талаар нилээд ехэ ургалта түйлажа шадаа.

Мал ажалай үйлэдбэриие оньһожоруулха, электрижүүлхэ, тэжээлэй цехүүдые шэнэдхэн түхеэрхэ, малые бүлеэн уһаар хангаха, мүн бусад түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ. Энэ жэлэй юһэн һарын туршада, (урда жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада) бүхы түрэлэй адууһа малай тоо толгой олошорһон жэшээтэй. Түнхэнэй, Туранай совхозууд, «Маяк» колхоз һү һааха, гүрэндэ худалдаха гурбан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэнхэй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ехэ хубилалта болоо. Районно агропромышленна нэгэдэл, партиин райкомдо хүдөө ажахын таһаг байгуулагдаа. «Восточные Саяны» колхозые, мүн Саланай совхозые хоёр-хоёр ажахы болгон хубаахаһаа ашаар «Мир» колхоз, Харбяангуудай совхоз эмхидхэгдэбэ. Энэ хэмжээн һайн талаяа харуулжа эхилээ. Дурсагдагша шэнэ ажахынуудта ороohото ургамалнуудай бараг һайн ургаса хуряагдаа, ниитын малда ехэ тэжээл бэлэдхэгдээ, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха даабари бэелүүлэгдээ.

Районой экономическа, социальна болон соёлой хүгжэлтын асуудалнуудта горитой анхарал хандуулагдажа байгаа. Партийна, гүрэнэй, ажалай журам бэхижүүлхэ, хүн бүхэнэй харюусалга шангадхаха асуудалнуудаар зохихо хэмжээнүүд абтаһан, абтаһааршье. Партийна зэргые бэхижүүлхэ, коммунистнуудые үйлэдбэриин шухала участогууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэнэй ажалай болон ниитын эдэбхиие дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн һунгагдамал эдэбхитэдэй ажал ябуулгые һайжаруулха хэрэг КПСС-эй райкомой үдэр бүриин хиналта доро байгаа гэжэ элидхэл соо тодорхойлогдобо.

Эмхидхэлэй, үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ажахын болон социальна асуудалнуудые шиидхэлгэтэй нягта холбоотойгоор ябуулхын тула КПСС-эй райком оролдолго гаргадаг. Партийна олонхи эхин организацинууд хүн бүхэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгые гуримшуулжа, комплексноор шиидхэдэг болоһон байха юм. Партийна пропаганда, ойлгуулгамжын хүдэлмэри, соёл-гэгээрэлэй хэмжээ ябуулганууд ажабайдалтай, коллективүүдэй ажал хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдана гэжэ элидхэлшэ онсолоо.

— КПСС-эй ЦК-гай июниин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй эрилтын ёһоор, һүүлэй үедэ ажалша коллективүүдэй дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха оролдолго гаргаһан байнабди, — гэжэ Түнхэнэй совхозой парткомой секретарь **С. Д. Гыргешкинов** хэлэбэ. —Мүн социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ, ажалай журам бэхижүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Тэрэнэй ашаар энэ жэлдэ ороohо таряа ехээр хуряаха арга боломжо байгуулагдаа. Тиихэдэ һү гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэбые 2500 центнерээр, мяха — 1000 центнерээр үлүүлхэ зорилготойбди.

Үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта үзүүлэгдэдэг партийна нүлөөе улам үргэдхэхын, партийна организациия бэхижүүлхын тула түрүү хүдэлмэришэдые, эдэбхитэй залуушуулые КПСС-эй зэргэдэ шэлэн абаха хүдэлмэри ябуулдаг дүй дүршэл тухайгаа заһабарилга-барилгын участогай барилгашадай бригадир **Н. Т. Семенихин** хэлээ. Тус коллектив партийна организациингаа хүтэлбэри доро энэ жэлдэ яһала амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. Коммунистнуудайнь ажалай болон ниитын эдэбхи улам дээшэлнэ, харюусалгань шангадана.

Гэбэшье тоосоото элидхэл дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, промышленна, барилгын, хангалгын һалбариин предприятинуудай, эмхинүүдэй, колхоз болон совхозуудай, һургуулинуудай хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии байна. Эдэнэр юун дээрэһээ ушарнаб гэхэдэ, гүйсэдхэлгын журам сахиха тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй эрилтэнүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ партиин райкомой зүгһөө анхаралай һулаар хандуулагдадаг байһанһаа уламжална.

— Манай ажахы эмхидхэгдэһээр жэлшье болоодүй, — гэжэ Харбяангуудай совхозой тугалшан **Л. Д. Арьбальжинова** хэлэбэ. —Совхозоймнай түбтэ байрын гэрнүүд дутална. Манайда хүдэлхөөр ерэһэн мэргэжэлтэд байрын үгы дээрэһээ боложо, удаан тогтожо хүдэлнэгүй. Найман жэлэй һургуули энэ жэлдэ нээгдээ юм. Багшанарай ажаһууха гэрнүүд хэрэгтэй болобо. Гаражгүй дээрэһээ автомашина болон тракторнууд газаа табигдана. «Межколхозстрой» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонно барилгаа түргэдхэхэ байгаа.

— Түнхэнэй гол трактһаа манай Хойто-Гол хүрэтэр ошохо харгы ехээр мууданхай, — гэжэ Туранай совхозой малшан **Т. С. Гармаев** хэлэбэ. — Тиимэһээ маршрутна автобус ябанагүй. Улаан-Үдэ—Ниловэ пустынь хоёрой хоорондо автобус ябуулхаар болонхой. Радиомнай Октябриин һайндэрэй үеэр абла гараагүй. Шэхэ дүлии байгаа һэмди.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн делегадууд районой хүдөө ажахын байдалые шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр сэгнэхэ зуураа, дутуу дундануудые олоор элирүүлһэн байна. Партиин райком, райгүйсэдком, хүдөө ажахын управлени ороohо, хартаабха, овощ болон тэжээл үйлэдбэрилгые ехэ болгохо талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абажа шадаагүй. Тэрээнһээл уламжалан, районой ажахынууд аяар 7000 тонно ороohо, 10000 тонно хартаабха, 2600 тонно овощ түсэбөөр хараалагдаһанһаа багаар абаа бшуу.

Мүн үнгэрһэн энэ гурбан жэлэй туршада ниитын адууһа мал олоор гарзалһан, эхэ мал һубайрһан байжа, мяха, һү, ноoho абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэлгые ехээр хойшонь татаба. Тоогоор харуулхада, мяха үйлэдбэрилхэ түсэб 75,8 процент, һү — 89,3, ноoho — 93,5 процент болоод байна.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегадууд хүдөө ажахыда ушарһан дутагдалнуудай шалтагаанние элирүүлхэдээ, КПСС-эй райкомой гээгдэлдэ ороһон колхоз болон совхозуудай партийна эхин организацинуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлжэ шадаагүй, бэрхэ кадрнуудаар бэхижүүлхэ асуудалда анхаралаа ёһотоор табинагүй, партийна хиналта һуладаа гэжэ шүүмжэлээ.

Илангаяа РАПО-гой мэдэлдэ ороһон уһалууриин системэнүүдэй управлени, «Бурводстройн» ПМК, «Сельхозхимия» болон Госкомсельхозтехникын нэгэдэлнүүд болон бусад колхоз болон совхозуудта үнэндөө ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй, хуушанайнгаа гуримаар хүдэлһөөр гэжэ олон хүн тэмдэглээ.

— Энэ жэлэй силос даралгын үедэ манай ажахыда «Саянское» гэжэ транспортна предприяти автомашинануудые үгэжэ туһалха байһан юм. Теэд тэрэ хэлсэһэндээ хүрөөгүй. Һүүлэй һүүлдэ силос дараха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүйбди, — гэжэ «Маяк» колхозой һаалишан **Л. Б. Булгутова** шүүмжэлбэ. — Энэ жэлдэ районой «Сельхозхимия» нэгэдэл манай полинууд дээрэ үтэгжүүлгэ даншье һаа багаар зөөгөө. РЭС-эй хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон, зайн гал ходо унтарна. КПСС-эй райком РАПО-гой хүдэлмэриие һулаар хинана.

— Тэжээлэй үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ асуудал хадаа урданайхи хэбээрээ шухала байһан зандаа, — гэжэ «Мир» колхозой түрүүлэгшэ **В. А. Сыремпилов** хэлэбэ. —Теэд РАПО-гой партнернууд муугаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ «Бурводстройн» ПМК 100 гектар газар дээрэ хатаалгын хүдэлмэри хэжэ, манда ашаглалгада тушааха ёһотой байгаад, баһал хэлэһэндээ хүрөөгүй бшуу. Госкомсельхозтехникын нэгэдэл техникыемнай муугаар заһабарилна. Харин заһабарилгын түлөө түлэгдэхэ ёһотой мүнгые зааханшье дутуу бэшээр хам шүүрэн абадаг юм. Заһабарилһан техникынгээ һүүлшын дунгүүдээр саашадаа мүнгэеэ абадаг болболнь һайн һэн.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын тула түбхын түрүүндэ ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хамтын подрядай гурим ёһо шолон хэрэглэхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала байһан тухай тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан Саланай совхозой парткомой секретарь **А. П. Замбулаев**, «Сибиряк» колхозой механизатор **В. Н. Мордвинцев**, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Б. Б. Шойбонов**, Хүжарай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Н. Н. Леонтьев** гэгшэд һанамжаа мэдүүлһэн байна.

Ерээдүйн халаанние һурган бэлдэхэ хэрэгһээ саашанхи ехэ юумэн дулдыдаха зэргэтэй, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулиин дирекцинүүдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэ ёһотой гэжэ Горхоной дунда һургуулиин багша **Д. Д. Халангуева** хэлэбэ. Район дотор 7-дохи СПТУ-һаа гадна, Толтын, Хойто-Голой, Жэмһэгэй, Түнхэнэй болон Тоорын дунда һургуулинууд ерээдүйн механизаторнуудые бэлдэнэ. Теэд нэгэшье колхозой, нэгэшье совхозой хүтэлбэрилэгшэ, ажахынуудай инженер-механигууд һургуулиин машина шудалалгын таһагта орожо, юун дутанаб, юун хэрэгтэйб гэжэ һонирходоггүй гэжэ тэрэ шүүмжэлээ.

Дээрэ дурсагдаһан, мүн бусад дутагадалнууд партийна эхин организацинуудай һулаар хүдэлмэриеэ ябуулдаг байһан һаа, КПСС-эй райкомой зүгһөө тэдэнэй ажал ябуулгые һулаар хинадаг ушарһаа, хүтэлбэрилхы кадрнуудһаа шанга эрилтэ табидаггүй дээрэһээ тохёолдоно. Зарим парторганизацинуудта партида шэлэн абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулагдана.

Конференцидэ хабаадагшад үнгэрһэн тоосоото үедэ түйлаһан амжалтанууд тушаа дурдаха зуураа, тэдэнээ саашадань яажа арьбадхахаб, дутуу дундануудаа яажа усадхахаб гэһэн бодомжотой тогтоол баталан абаһан байна.

• • •

Конференциин удаа райкомой эмхидхэлэй пленум үнгэргэгдэжэ, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар **В. Д. Таханов**, секретарьнараар **А. П. Цымбалюк**, **Э. З. Васильева** гэгшэд һунгагдаба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ТҮСЭБҮҮД БА ТУЙЛАЛТАНУУД

ОНЬҺОН ТЕХНИКЭҺЭЭ ЭХИТЭЙ

1971—1982 онуудта СССР-эй болон промышленна талаараа хүгжэнги зарим капиталис оронуудай ажалай бүтээсын ургалтын жэлэй дунда зэргын баримтануудые сасуулан харая. Энэ хугасаа соо ажалай бүтээсын ургалта США-да 1,7 процент, Италида — 2,6, ФРГ ба Францида —3,0, Япондо 3,6 процент болоһон байгаа. 1971—1982 онуудта манай промышленностиин хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсын нэмэлтэ жэл соогоо дунда зэргээр 4,2 процентдэ хүрэһэн байгаа. Табнад онуудайхида орходоо, тэдэ таба дахин бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Тэрэнэй үрэ дүнгынь гэхэдэ, оронойомнай жэл соохи промышленна продукци 1950 ондо дэлхэй дээрэ гаргагдаһан промышленна продукциин бүхы хэмжээнһээ үлүү гаранхай.

Тиигэбэ яабашье нимэ ургалта мүнөө үедэ хангалтагүй гэжэ тоологдоно. Экономикын талаар ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлжэ, дэлхэй дээрэхи эгээл дээдэ хэмжээндэ хүргэхэ гэһэн гол зорилго табигдана гээшэ. Социалис байгуулалтын булюу байлга бодото дээрэ эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын түйлалтатай ниилэн нэгэдээ гэжэ Ю. В. Андропов КПСС-эй ЦК-гай 1983 оной июниин Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ зорилгые тодорхойлоо һэн.

Манай орон дотор техникын хүгжэлтэ ямар нэгэ шэнэ юумэн бэшэ юм. 30-аад онуудта орон доторнай автомат үйлэдбэри бии болоо һэн. Америкын экономистнуудай тоолоһоной ёһоор, һүүлэй хэдэн арбаад жэл соо США-гай ажалай бүтээсын ургалтын зургаанай нэгэ хубинь шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй ашаар, нүгөөдэ хубинь бар хүсэнһөө абтаһан байгаа һаань, СССР-тэ тад ондоо байдалтай. Ажалай бүтээсын бүхы ургалтын дүрбэнэй гурбан хубинь эрдэм, техникын хүгжэлтэһөө үндэһэтэй юм.

Шэнэ техникэ нэбтэрүүлгэ хадаа бар хүсэ хэрэглэлгэһээ нилээд ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха, научно-инженерна хүсэ хэрэглэхэ байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Шэнэ техникэ нэбтэрүүлһэнэй аша үрэнь хүдэлмэришэдэй тоое үсөөрүүлгэдэ бэшэ, харин эд бараа ехээр гаргалгада, тэрэнэй шанарые дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаха ёһотой.

Энэ талаар шиидхэхы дабшалта хэхэ арга боломжонуудые манай гүрэн 80-дахи онуудта гүйсэд дүүрэнээр суглуулаа юм гэжэ хэлэхэдэ болохо. Оромнай мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ эгээл олон эрдэмтэдтэй, инженернүүдэй тоогоор америкынхидһээ гурбаһаа үлүүгээр олон гэхэ гү, али дипломтой 5 миллион мэргэжэлтэд тоологдоно. Хүшэр хүндэ, бэедэ муу ба нэгэ янзын үйлэдбэридэ хүдэлдэг зоной орондо микропроцесс үргэнөөр хэрэглэһэн электронно-тоо бодолгын машинанууд болон рободуудые хэрэглэлгые үргэдхэхэ, ажаллажа байха үедөө тон ондоо шэнэ продукци гаргалгада таарамжатай зохид автомат үйлэдбэри (ГАП) зохёон байгуулха аргатай болонхойбди.

Манай орон дотор робототехникэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Гансал 1983 ондо рободууд бүхы арбадахи табан жэлэйхиһээ ехээр гаргагдаха юм (7700 хэһэг). Тэрээнһээ гадна, энээн тушаа бидэ өөрэдынгөө оролдолгые СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай нэгэдүүлэн, 1990 ондо энэ экономическа нэгэдэлдэ хабаадагшадай рободуудай тооее дүн хамта 200 мянганда хүргэхые хараалнабди.

Эсэстэ таару зохид автомат үйлэдбэри (ГАП) зохёолго тухай хэлэе. Энэ орёо ба удха түгэлдэр программа мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, замбуулиниие шэнжэлэлгэтэй сасуулмаар байһан тула материальна ба ажалай гаргаша эринэ, тусхай хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ эрилтэ табина. Мүнөө дэлхэйн томо томо гүрэнүүд нимэ таарамжатай технологи зохёохо түрүүшын шатада гаранхай. Зүгөөр энэмнай айхабтар ехэ үрэ дүн үгэхэ: мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, ГАП-ай хүсөөр ажалай бүтээсые арбаад дахин дээшэлүүлжэ болохо. Мүнөө 20—30 хүнэй үйлэдбэрилдэг продукциие ганса хүдэлмэришэн гаргажа шадаха байна. Жэшээлхэдэ, ерээдүйдэ оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгада, медицинэдэ, эдеэ хоолые үйлэдбэрилгэдэ хүгжэлтэ хангажа шадаха бурьялма түргэнөөр хүгжэжэ байгаа һалбари болохо биотехнологидо рободуудай тодхогдон табигдаһан лазерна заводууд баригдаха байна.

Леонид КОРЕНЕВ,
АПН-эй экономическа шэнжэлэгшэ.

Владимир Ильич Лапин Улаан-Үдын «Электромашина» заводто хорин дүрбэн жэлэй туршада нэгэл цехтээ ажаллана. Эндэ хүдэлжэ эхилһээр дүрбэн жэлэй үнгэрһэн хойно тэрэ партиин гэшүүндэ абтаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хорин жэлэй туршада хабсаргагша Лапин коммунист нэрэ зэргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр үргэжэ ябана. Тэрэнэй үндэр бүтээсэтэ ажалынь, үндэр харюусалга мэдэрэлгэнь энээнние гэршэлнэ. Коллектив дотороо Владимир Ильич хүндэтэй юм. Заводой цеховой партийна комитедэй гэшүүн, КПСС-эй обкомой шалгалтын комиссиин гэшүүн һэн тула бусадта жэшээ харуулан, түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Лапин ажалдаа.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ЖЭЛЫЕ АМЖАЛТАТАЙГААР ТҮГЭСХЭБЭ

ЛИПЕЦК. Липецкэ областиин бүрил һаяхан гээгдэнги байһан «Каликинский» совхоз мүнөө жэлые миллион түхэригэй ашаг олзотойгоор түгэсхэбэ. Энэнь мал ажалда ба тэжээл бэлэдхэлгэдэ хамтын подряд нэбтэрүүлһэнэй үрэ дүн болоно. 3 мянган тонно шахуу эрхим шанартай мяхан гүрэндэ худалдагдаа юм.

Совхоздо тэжээл бэлэдхэлгын ба тэрэниие бодомжотой зүбөөр хэрэглэлгын хоёр бригада байгуулагданхай. Эсэсэй үрэ дүнгэй түлөө харюусалгатай байһаниинь хүнүүдые нэгэдхэнэ. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлнэ. Ингэжэ үйлэдбэриие ашагтай болгохо замда гол шата түгэсхэгдөө.

Хамтын подряд коллективэй ажахын ябуулгые гансал хубилгаа бэшэ, мүн тосхоной социальна болон ниитын байдалда хубилалтанууд болоно. Жэшээлбэл, жэлэй эхинһээ хойшо ажахыда 7 шэнэ гэр баригдаа.

Совхозой ажалшадай сүлөө сагынь ехэ болоно, соёлой байшангай ажал хүдэлмэри һэргээгдээ. Түрэлхид үхибүүдээ хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулха аргатай болобо. Һураха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ арга боломжонууд улам ехэ болоһон байна. Совхоздо заочноор һурадаг студентнүүд олон болоо. Тэдэнэртэ дунда зиндаанай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнууд даалгагдадаг гуримтай.

—«Каликинский» совхозой дүй дүршэл агропромышленна нэгэдэлэй арга боломжонуудые үргэдхэһэн байна,—гэжэ КПСС-эй Добровско райкомой нэгэдэхи секретарь В. Топорков тэмдэглэбэ: Малшадай хэрэглэмжэнүүдые бүри хүсэдөөр хангахын тула райсельхозтехникэ фермэнүүдэй зайн галаар хүдэлдэг түхеэрэлгэнүүдые һэлгэхэ пункт нээгээ юм. Һүнэй үлөөдэһэ буйлуулдаг участок тоһоной заводто байгуулагдажа, тэрэнэй продукцинь ажахын тэжээлэй нөөсэнүүдтэ ехэ нэмэри болоно.

Бусад ажахынууд «Каликинский» совхозой дүй дүршэлые халан абана, тэрээнтэй мүрысэнэ. Бригадна подряд удаа дараалан нэбтэрүүлһэнэй ашаар район мал ажалай продукци үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхэ жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ юм.

ҮБЭЛЖЭДЭГ ОГОРОДУУД

КУНЕРМЭ (Эрхүүгэй область). Кунермэ гэжэ һуурин тосхоной хүн зоной һамбариин ажахынууд хүдэлмэришэдэй столовонуудые өөһэдынь тарижа ургуулһан овощ болон хартаабхаар хангахада туһална.

Эндэ хура бороотой, һэрюун зун болодог, тиин үбэлынь һураггүй дулаан, ехэ саһатай байдаг юм. Тиихэдээ хүйтэнэй эхилхын урда 3 ба тэрээнһээ дээшэ метр саһан орожорхидог. Огород тариха дуратайшуул энээниие һамбаашалдаг юм.

(ТАСС).

БРИГАДИР

«Бидэ бригададаа долоон хүмди, долоон ондоо абари зантай, гэбэшье бэе бэеэ ойлголсожо ядадаггүйбди» гэжэ Ольга Дашанимаева,— хэлээ һэн. Оройдоол хоёр жэлэй саана энэ бригада байгуулагдаһан юм.

Анха түрүүн эдэнэрэй хүн бүхэниинь өөр өөрынгөө уялгые дүүргээд, бэе бэедээ туһалалсаад байдаг бэлэй. Хүн бүхэнэйнь арга боломжо мэдээжэ һэн. Гэбэшье Зинаида Беднягинагай хүтэлбэрилдэг бригадна подрядаар хүдэлдэг участогай хүдэлмэриие адаглан хараад, «бидэнэршье туршаад үзэхэдөө яахабибди» гэһэн бодолдо абтаһаниинь гайхалгүй.

Ингэжэ 1981 оной октябрь һарада Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй нэгэ участогта слесарь-буйлуулагшадай шэнэ бригада мүндэлһэн юм. Коллективэй уялгаяа дүүргэхэ тушаа харюусалга саг дары дээшэлээ һэн. «Булта—нэгэнэй түлөө, нэгэн—бултанай түлөө» гэһэн үрия баримталагдадаг болоо.

О. Дашнимаевагай бригадада үйлэдбэриин журам хазагайруулха ушар дайралдадаггүй. Ветерануудай хүмүүжүүлхы нүлөөнь ехэ. Тиимэһээл залуушуул, жэшээлхэдэ, Валентина Дашиева 1980 ондо эндэ хүдэлхөөр ороһоншье һаа бултанһаа дутуугүйгөөр хүдэлдэг, олоной хүндэдэ хүртэдэг гээшэ. Хоёр жэлэй туршада энэ бригада предприятиингаа түрүү бригадануудай нэгэн болоо юм. Үнгэрһэн һарынгаа түсэбые коллектив 126 процент дүүргээ.

Эдэ бүгэдэ амжалтада бригадирай хубита ехэ. Тэрэ бултанда эрилтэ ехэтэйгээр хандадагшье һаа, хүн бүхэнэй сэдьхэлэй байдал хараада абадаг, тааруу зохидоор хандадаг шадабаритай юм. Хэдэн жэлэй саана Ольга Дашнимаева арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар һунгагдаа һэн. Бригадирай коллективэй гэшүүдтэ үзүүлдэг нүлөөнь арсашагүй ехэ байһаниинь ойлгосотой.

Т. МОСКВИТИНА.

МАЛ АЖА[...]

онсо шухала һалба[...]

ХАРА-ҮБСЭНЭЙ[...] ХАБАЯА ТУРШАХ[...]

«Мир» колхозой Хара-Үбсэнэй фермын коллектив һүүлэй үедэ һү һааха һара бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Энэшье жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэр урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ ябана. Иигэжэ тус коллективэй гэшүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхэ гэһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсана гээшэ.

Эндэхи һаалишан, үхэршэн, тугалшан болон бусад хүдэлмэрилэгшэд даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаһанай, бии байгаа арга боломжонуудаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлэн хүдэлһэнэй ашаар яһала ехэ амжалта түйлана. Тодорхойлон хэлэбэл, энэ фермынхид һү һааха, тэрэнээ гүрэндэ худалдаха арбан һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Үнгэрһэн октябрь һара соо тэдэнэр 396 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 86,5 центнерээр үлүүлээ гэхэ гү, али дүн хамта 482,5 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилөө. Иигэжэ тус коллективэй малшад байгша оной арбан һарын туршада бүхыдөө 5833,5 центнер һү һаажа, түсэбөө 109,2 процент дүүргэһэн байна.

— Эгээл мүнөө үедэ малшадай эгээл харюусалгатай хаһа — үбэлжэлгэ эхилэнхэй гээшэ. Тиимэһээ энэ шухала кампаниие эмхитэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхын тула фермымнай һаалишад, үхэршэд, тугалшад бэлэдхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Манай коллективтэ эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг ажалша бэрхэ нүхэд олон юм. Эдэнэр оронойнгоо хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалсахын тула түхэреэн жэлэй туршада сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилжэ, гүрэн түрэдөө эрхим шанартай һү тушааха гэжэ оролдонол даа. Тусхайлбал, коллективэй гэшүүд бултандаа шахуу һү һааха арбан һарынгаа даабариие үлүүлэн дүүргэнхэй. Жэшээлхэдэ, коммунист Марта Данзановна Гармаева энэ хугасаа соо бүхыдөө 737 центнер һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые 134 процент бэелүүлээ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2949 килограмм һү һаагаа. КПСС-эй гэшүүн Валентина Денисовна Колодина, Галина Бальжановна Батуева, Цырен-Ханда Александровна Меньжикова, Дари-Ханда Намжиловна Мункуева, бусад хоёр мянганай «хилые» үни дабанхай,— гэжэ фермын тоо бүридхэгшэ Екатерина Жамсарановна Банзаракцаева дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ.

Энэ фермые һү үйлэдбэрилдэг фабрикашье гээ һаа, хамаагүй. Юуб гэхэдэ, эндэ 15 һаалишан, 7 адуулагшад, тэжээл буйлуулдаг цехэй хүдэлмэрилэгшэд, бусад хүнүүд хүдэлдэг. Эдэнэрэй дунда одоол урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой, шударгы бэрхэшүүл олон. Илангаяа М. Д. Гармаевае онсолон тэмдэглэхээр. Энэмнай жэл бүри ажал хэрэгээрээ суурхажа ябадаг эхэнэр юм. Мүнөө жэлдэ Марта Данзановна үнеэн бүриһөө гурбан мянган килограмм һү һаажа, район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ дахинаа эрхимлэхэнь. Ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг, түсэбтэ даабаринуудаа гүйсэд элсүүлжэ шададаг иимэ ёһотойл баатарнууд олон байха. Түрүү һаалишанай хажуугаар бэшэ хүдэлмэрилэгшэдшье амжалтатай ажаллана. Түл олоор абаха хэрэгтэ техник-үрэжүүлэгшэ Аюр Санжитович Гармаевай үүргэ өхэ. Тэрэ өөрынгөө даадаг хүдэлмэридэ нилээд дүршэлтэй болонхой. Үнгэрһэн 10 һарын туршада фермэдэ 339 үнеэн тугаллаа, тэрэнэйнь 320-ниинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн байгаа юм. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 60 үнеэн туғаллахаар хараалагдана. Иихэдээ нүхэр Гармаев энэ жэлдэ зуун эхэ малһаа 100 түл абахань гээшэл.

Үхэршэд Цырен-Ханда Гармаев, Бума-Цырен Аюшеев, Цыден-Дамба Батуев, Алик Ишнея, Владимир Банзаракцаев, Баир Сасуев болон бусад һайнаар ажаллана. Эдэнэрэйл оролдолгын ашаар үнгэрһэн зунай бэлшээриин үедэ фермын һаалишад һү ехээр абажа шадаа бшуу.

Тугалшан Антонида Григорьевна Сухарева ажахы доторoo нилээд суутай боло[...] баад гаран жэлэ[...] энэ хүдэлмэрии[...] ябаһан хаданьтэр[...] тугалнуудые дэм[...] үгөөгүй бшуу.

— Ямаршье [...] ажалдаа үнэн зүр[...] лан, оролдожо хү[...] жалта түйладаг [...] гээдшье гансаара[...] урдахиие хараад[...] баһал холо ошохо[...] иимэһээ бултанд[...] шэнгээр ажаллаж[...] биһан зорилгоё[...] тула оролдохо [...] Эгээл энэ жэлһээ [...] манайшье ажахы[...] подряд тухай хэлс[...] хэи. Энэ асуудал [...] дана гэжэ хэлэхэ [...] жэ үнинэй һаалиш[...] Бужигаевна Бадма[...] тэй уулзахадаа мэд[...] — Амжалтымнай э[...] хаанаһааб гэбэл, [...] хидхэлһээ, иланга[...] зүбөөр харуулһа[...] хэ, саг соонь һайн[...] хэ, түрэлгэдэнь [...] туғаллаад байхада[...] раар һааха болон[...] ческэ бусад заабар[...] шэдгүй сахидаг[...] тэй. Мүн лэ ажала[...] бэхижүүлхэ талаар[...] шангадхаха ёһот[...] циалис мүрысөөн[...] аша туһатай гэжэ [...] би. Эгээл тиимэһ[...] гые һайнаар үнгэ[...] үе соо үнеэдэй [...] шэлүүлхын түлөө [...] мүрысэхэ гээшэ мүн[...] ехэ удха шанар[...] Теэд юундэб даа, [...] хүршэ Сэлэнгын [...] ажалай хүдэлм[...] гаргаһан үүсхэлые [...] лон коллектив до[...] шэн хэлсээдүй [...]

Тэрэнэй хэлэһэ[...] зүб. Мүнөө бол[...] дээрэ дурсагдаһ[...] шье бэшэ, мүн [...] рим ажахынуудтаһ[...] шаалта үүсхэлэй [...] жэгдээгүйнь, ойл[...] хүдэлмэриин ябуул[...] гайхамаар.

Тус фермын мал[...] жэлгэдөө оронтобо[...] һарын эхеэр тэжээ[...] даг цехээ хүдэлгэ[...] һэн. Иигэжэ тэдэн[...] салгатай хаһын түрү[...] һөө хойшо бүхы [...] жээлээ гамтайгаар [...] хын тула һаамха[...] имагтал буйлуулд[...] жээл үгэнэ бшуу. Му[...] дэй ашаг шэмы[...] луулхагүйн тула тод[...] жээнүүдые хараала[...] гой бүридэ нэгэ [...] шанаһан талха, тар[...] һаагдаһан һүнэй л[...] дэ нэгэ килограмм [...] тэжээл, 20 килогра[...] эдюулнэ. Мүнөөдэр[...] дай гол зорилго [...] һаамаа дээшэлүүлх[...] бүхэн һайн ойлгон[...]

— Үнгэрэгшэ һа[...] үбэлжөөндэ нүүж[...] һэмди. Түрүүшын [...] дэймнай һаамынь ген[...] шолшоо. Тиихэдэнь [...] жээлэй зоотехническ[...] ной ёһоор эдеэлүү[...] хэдэмнай, һүниинь [...] ха юм. Мүнөө [...] сүүдхэдээ дунда зэр[...] —1700 килограмм һ[...] бди. Эдэ үдэрнүүд[...] үшөөшье дээшэлүү[...] раалнабди. Иигээд [...] силос, үбһэ, һолоо[...] сэжэ эхилхэмнай. Э[...] дын ашаар манай ко[...] хараалһандаа заатагү[...] аргатай. Үнгэрэгшэ [...] гын үедэ малай эди[...] һураггүй багаар б[...] һэн. Хэды иимэ бэр[...] далай тохёолдоошье [...] һаалишаднай хамаг хүс[...] лаа элсүүлэн хүдэлж[...] даа яһала һайн үрэ д[...] лаһан байна,— гэжэ нү[...] заракцаева тодорхойл[...]

Фермын малшадай [...] һэнэй ёһоор, эндэ [...] медицинын, ажаһуу[...] лаар эрилтыень ханга[...] мэри һаһанханда [...] Илангаяа хилээмэн, [...] лон малшадай түрүү[...] рэгсэлэй эд бараа [...] гүйсэд хүрэхээр ас[...] Энээн тушаа тодорх[...] жээнүүд ойрын саг[...] ёһотой.

Хара-Үбсэнэй һү [...] фермын коллектив эн[...] үбэлжэлгын үедэ адуу[...] лайнгаа тоо толгой[...] руулха, ашаг шэмые[...] тойгоор нэмээхэ зор[...] Сэлэнгын районой мал[...] һалбариин хүдэлмэр[...] дэй жэшээгээр хүдэл[...] баяа туршаха, амжалт[...] гүй түйлаха байһанда[...] найдамаар.

Д. ДОНДО[...]
Зэдын район.

ГАБШАГАЙ ШАНГААР АЖАЛЛАНА

ТАКСИМО. (Буряадай АССР). БАМ-ай Баруун участогай рельснүүдые табижа холбодог барилгашад 700 километрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Александр Бондариин даадаг бригадын монтёрнууд энэ замай 400 километрые гаталаа юм.

Тус коллектив «хүдэлмэришэнэй эстафетын» гуримаар социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргажа, тэрэнь БАМ-ай барилгада үргэнөөр дэмжэгдэһэн юм. Транспортын барилгашадһаа гадна Кузбассай металлургнууд болон Тайшедэй түлөөлэгшэд мүрысөөндэ хабаадалсана.

Жэлэй дүүрэтэр, Таксимо станци хүрэтэр 40-һөө үлүүтэй километртэ рельс табиха бологдоно. Хар[...] Бондариин коллектив[...] тээһээ дабшажа [...] Иван Варшавскиин бр[...] тай уулзаха болоно. [...] тал эдэ хоёр бригад[...] гал-Амарай түмэр зам[...] дэн мянган барилга[...] ажалай баатаршалгые [...] хэжэ, БАМ-ай хоёр ех[...] стогай рельснүүдые [...] хо байна.

АЖАЛШАД ЗУБШЭНЭ, ДУРАДХАНА, ШҮҮМЖЭЛНЭ

Центральна Комитедэй (1982 он) болон июниин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, республикымнай нэгэдхэн табан жэлэй амжалтатайгаар дүүр- хүсэ шадалаа эл- Промышленна предпри- һарын туршада продук- түсэбөө 100,5 процент, продукциин талаар дүүргэжэ шадаа. Ажа- түсэб 100,5 Түсэбһөө гадуур үлүү түхэригэй даа.

удаймнай ажалшад сахарамжагүй байбашье, оһо тарланай муу бэ- абаа, ниитынгээ йсэд хүрэхэ тэжээлээр 75 мянган тонно оро- дагдаха байһан һаа, тонно худалдагдаа, ту- мянган тонныи орондо эшэ тонно хартаабха нуудта эльгээгдээ. Ур- малай ашаг шэмэ ни- гүрэндэ мяха, һү, ноо- худалдаха талаар го- уд туйлагдаа.

66-дахи жэлэй ойн эрһэн социалис мүры- этэй байгаа. Эдэ үдэр- ленна, хүдөө ажахын гүрэндэ худалдаха жэ- уялгануудые дүүргэһэн ого, хүдөөдэ үсөөн бэ- тухай бэшэгүүд үдэр жо, газетымнай хууда- жо байна.

лнүүдые бүтээдэг С. М. заводой бүхы бри- Октябриин хүндэлэлдэ бахтада жагсажа, до- оной түсэбтэ дааба- урид дүүргэбэ. Тиин дай дунда хүдэлжэ бай- ришэн, коммунист Н. С. Г. Красикова хоёрой ху- шануул 1984 оной тоо- байна гэжэ Т. Моки- hoo бэшэнэ.

ин һайндэрые ажалайн- амжалтаар угтахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ оролсоһон «Бурятводстрой» управлениин Хурамхаанай ПМК-гай мелиораторнууд, барилгашад горитойхон амжалта туйлаа гэжэ А. Очиров энэ районһоо мэдээсэбэ. Тус коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй туршада гурбан миллион 538 мянган түхэригэй мелиоративна барилга хэхэ түсэбөө хоёр һараар уридшалан дүүргээ.

Хүдөө бэшэгшэ И. Федоров Түнхэнэй районһоо нигэжэ мэдээсэбэ: «Маяк» колхозой малшад, зоовет-мэргэжэлтэд, Октябриин революциин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, яһала амжалта туйлаба. Эдэнэр ноябрь һарын эхеэр һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид бэелүүлээ. Тус ажахыһаа тоһоной заводто 7550 центнер һүн тушаагдаха һаа, найма гаран мянган центнер сагаан эдеэн абтаад байна.

Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гүрэндэ таряа худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине бэелүүлһэн тухайгаа элидхэбэ,— гэжэ Е. Сурмач бэшэг соогоо баяртайгаар мэдээсэбэ .— Байгша ондо тус ажахы дүн хамта 72449 центнер таряа хуряагаа. Ургасань дунда зэргээр гектар бүриһөө 19,8 центнертэ хүрөө, механизатор П. А. Ванчиковай бригада гектар бүриһөө 22,5 центнер орооһо хуряажа, ажахы доторoo эрхимлэбэ».

Жэлэй дүүрэтэр һараһаа үлүүхэн саг үлэбэ. Байгша оной түсэб, абаһан уялгануудай дүүргэлтын шиидхэхы үдэрнүүд хүрэжэ ерэбэ. Тиимэ арга боломжонууд предприяти, организаци, колхоз, совхоз бүхэндэ бии гээшэ. Түсэб, уялгануудаа дүүргээгүй нэгэшье хүн, коллектив байха ёһогүй. Тиимэһээл хүдэлмэришэн, таряашан, малшан, мэргэжэлтэ, хүтэлбэрилэгшэ бүхэн эдэ үдэрнүүдтэ оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, түсэбөө дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур шадаал һаа ехэ продукци үгэхын тула оролдохо уялгатай.

Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй эгээл залуу предприяти болохо Уоянай леспромхозой коллектив модо бэлдэхэ, шэрэхэ даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Модо бэлэдхэгшэд жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине Агуу Октябриин 66 жэлэй ойн баярай урдахана дүүргээ. Тингэбэшье тэдэнэр ажалайнгаа эршэ һуладуулнагүй, туйлаһан амжалтануудаа арьбадхан, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 12 мянган кубометр модо арадай ажахыда үгэхөөр хараална гэжэ Н. Орлов газетымнай редакцида мэдээсэбэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ абаһан уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхын тула Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нариин сэмбын комбинадай коллектив шанга тэмсэл хэжэ байна гэжэ З. Васильева бэшэнэ. Хараалһан зорилгоёо дүүргэхэ арга боломжонууд эндэ гүйсэд бии. Юуб гэхэдэ, тус коллектив продукци худалдаха гурбан кварталай түсэбые 100,8 процент дүүргэһэн юм. Тинхэдэ эндэхи 27 бригада гурбан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргээд байна.

Мүнөө хүдөө нютагта тон харюусалгатай саһа — малай үбэлжэлгэ, хабарай тарилгада бэлдэлгэ ябажа байна. 1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ ба тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ, үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудай үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ талаар Сэлэнгын районой ажалшадай үүсхэл хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдэнхэй. Колхоз, совхозуудай һаалишад, мал адуулагшад, хонишод, гахайшад үбэлэй үедэ адууһа мал гарзада оруулхагүйн, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын, түл абалга эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө шанга тэмсэл хэжэ байна.

Кабанскын районой Байгал-Худариин совхозой һү һаалиин 2-дохи фермын коллектив гурбан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине уридшалан дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ гэжэ Г. Тарасов дуулгаба. Хоёр жэл юһэ һарын туршада 10.090 центнер һү тушааха даабаряа 10.285 центнертэ хүргэбэ. Мүн лэ эндэхи һаалишад түл абалгаар гурбан жэлэйнгээ даабари дүүргээ. Сэлэнгын районой малшадай жэшээгээр фермын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, жэлэй дүүрэтэр үшөө ехэ һү һаахаар шармайн оролдоно.

Үбэлэй үедэ мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ гэһэн Сэлэнгын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые манай совхозой малшад, зоовет-мэргэжэлтэд халуунаар дэмжээд, малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна гэжэ Захааминай районой Хамниин совхозой мал адуулагша Ц. Дудареева бэшэнэ: «Манай гүүртынхид мүнөө 300 толгой эбэртэ бодо мал шахан тарагалуулжа байна. Үхэрнүүдые сүүдхэдэ 650 граммһаа доошо бэшээр таргалуулжа, тус бүринь шэгнүүрые 350—380 килограммтайгаар гүрэндэ тушаахын түлөө оролдонобди».

«Энэ жэлдэ манай ажахы һая нааша-даашье абаагүй ехэ ороохо таряа хуряажа абаа. Бүхы дээрээ 101,4 мянга шахуу центнер ороохон тоогууд дээрэ ороод байна гэхэ гү, али тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 22,5 центнер ургаса абтанхай. Мүнөө бүхы таряагаа саг соонь сэбэрлэжэ, илгажа, эрхим һайн үрэһэ бэлдэжэ, республикынгаа ажахынуудта худалдажа, өөһэдынгөө хэрэглэмжэ гүйсэд хүрэхөөр хангажа байнабди. Мэнэ гэһээр трактор, машинануудаа заһабарилжа эхилхэмнай», — гэжэ Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ-гай ахамад агроном Н. Соболевой бэшэг соо уншанабди.

Республикымнай ажалшадай энэ жэлэй түсэб, уялгануудые ямараар дүүргэжэ байһан тухай газетэмнай саашадаа үдэр бүри үргэнөөр харуулжа байха. Энээндэмнай хүдэлмэришэн, хүдөөгэй бэшэгшэд, уншагшаднай ехэ туһа хүргэхэ бэзэ гэжэ найданабди.

ШИИДХЭХЫ ҮДЭРНҮҮД

БЭШЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Улаан-Үдын локомотивно деподо Тамара Матвиевская найман жэлэй туршада техникээр хүдэлнэ. Ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсаһан комсомол басаган тепловозой цехэй комсоргоор һунгагдаһан. Ниитын ажалда эдэбхитэй Тамара Матвиевская залуушуулай дунда ехэ ажал ябуулдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Матвиевская ажал дээрээ.

В. ПЛУТТЫН фото.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДНАЙ АНХАРАГ ЛЭ

Бидэ Тайлсын совхозой мал шахан таргалуулдаг гүүртын тугалшадаар хүдэлнэбди. Бидэнэрэй харууһалга доро мүнөө 200 тугал байна. Байра байдалаар дутамаг дээрэһээ тэдэмнай ехэл уйтан байрада хаагдана. Хажуудаханамнай шэнэ комплекс баригдажа байнхай. Теэд хэзээ ашаглагдахань мэдэгдэнэгүй. Ушар иимэһээ тугалнуудые түргөөр түлжүүлхэ, сүүдхэдэ шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ арга олдоногүй. Дулаан байрада байһан тугалнууд газаа гарахалаараа, хүйтэ абажа үбшэлнэ, мүртэйгөөр өөдэлжэ үгэнэгүй.

Хажуугаарнь тугалдаа эдюулдэг үбһэнэймнай шанар муу. Совхозойнгоо директортэ энээн тухай хэлэхэдэмнай: «Тугалнуудта эдюулхэ гэһэн һайхан үбһэтэй хоёр һүри бии юм гүбэ, юугээ зааһан хүн гээшэб» — гэжэ фуражирые зэмэлээ һэн. Фуражиртань хандахадамнай: «Хүлеэгээд байгты» гэдэг. Хүлеэнэбди, теэд хэды оолотор хүлеэхэ гээшэбнобди?

Саашань хэлэхэдэ, эдэ малые хаража байһан бидэ болон бусадшье малшад, совхозоймнай түбтэ һуудаг бэшэшье хүнүүд үбшэлхэдөө ажалһаа сүлөөлэгдэжэ, бэеэ эмшэлүүлхэ аргагүй байнабди. Нютагтамнай хүдэлдэг фельдшер больничнэ хуудаһа үгэхэ эрхэгүй юм ха. Тиимэһээ бидэ 15 километрэй зайда оршодог Онохой ошожо, доктортo ороxo болодогбди. Электричкэдэ һуужа ошолгомнай таарамжагүй байна. Гээгдэнэбди. Хэрбээ халуунтай байгаа һаа, нигэжэ иишэ тиишээ ябалгамнай хойшолонтой байна. Доктортo бэеэ үзүүлжэ, ажалһаа сүлөөлэгдэн аргалуулжа шадаагүй байбал, бэеэ муудхааха, үбшэнгөө улам һужэрөөхэ жэшээтэй болоogдоно.

Совхоздоо врачтай болохо тухай асуудал бидэ районойнгоо хүтэлбэрилэгшэдэй урда табиһан лэ гээшэбди. «Энэ асуудалыетнай заабол шиидхэхэбди», — гэжэ партиин Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Р. Дмитриев жэл урда тээ найдуулһан юм. Теэд мүнөө болотор хубилалта болоодүй байһаар.

Тэрээнһээ гадна Онохойһоо эдихэ хилээмэеэ асардаг зомди. Тэрэмнай хахад һарадаа арай гэжэ нэгэл асарагдадаг тула эрилтыемнай дүүрэн хангажа шаданагүй. Тиимэһээ хилээмээр хангалгада мүн лэ гомдолтойгоо мэдүүлнэбди.

Һуудал байдалай болон соёл-гэгээрэлэй талаар хэлэхэ болобол, КБО-гой хүдэлмэрилэгшэд ябажа, эрилтыемнай яһала хангадаг юм. Харин концерт наада хужарлан хараха, һонин лекци шагнаха гэхэ мэтэ үнн хада мартагданхай гээшэ.

Дурсагдаһан асуудалаа ямараарнь түргэн хэмжээнэй абтаа һаань дуратайбибди гэхэдэ, түргэн доктортой болохые хүсэнэбди. Элүүр энхэ байбалнай, бусад юумэн баймгаа хүсэлдэнэ бэзэ.

Энэ гол асуудалаарнай Онохойн поссоветэй түрүүлэгшэ Елизавета Борисовна Попова оролдолго гаргаха зэргэтэй гэжэ һананабди.

Г. БАЙБИКОВА,
А. НАГУМАНОВА,
В. РОДИОНОВА
болон бусад.

ЖАЛТА— ЛДОСОҺОО

ин коллек- лай үбэл- бэлдхэл- Урда жэл- һан дутаг- ха талаар ууд абтаа- малда бар- эл бэлэд- хамаг хүсэ ха. Тиин тнер эрхим 1500 цент- шахуу цен- лэдхэгдээ. 1100 тонно 25 тонно оной гурил ороохо таһёдондо жэ- холо дээ- гектар бүри- 14,6 цен- гдаа. Энэ- хараалагда- аар 7 цент- болоно.

ууһа малда һэ тэжээл- даа мал- ай урма ба- тэй, эдэбхи дэлжэ бай- ин 670 тол- малтай, тэ- үнеэд бо- болоно, Хо- эээ совхозой эбэреэр, һү эмхидхэг- ай һаали- Ханда Дон- Назимова, Дулма Нам- ажаллана. мта дээрэнь эн даалгаг- абаһан ма- гүүртэнүүдһээ үнгэ бүриин эдэ болоно. шууд жэлэй бүриһөө дун- 50 килограмм ань нёдондо- оо 100 га- р дээшэ бо- алишад Сэ- мал ажалай эй үүсхэл- айхадаа, үбэ- жа байһан гой бүриһөө һаа бага бэ- мүн үхэр ма- рганаар ондо тэмсэхэбди.

иг үүлтэрэй ын гүүртые ин гэшүүн уевич Цы- эг. Тэрээндэ 90 толгой анхай. Үхэр уулангүй, то- ндо оруулха, нь түл аба- о тэдэнэй ур- Тугалнуу- бүриин дун- сүүдхэдэ 850 хэ гэһэн хү- фермэдэ хүдэлнэ. Тиин тарялангай полинууд дээрэһээ шэрэжэ асарагдаһан һолоомон бутаргагдан буйлуулагдаад, малда үгтэнэ.

Манай отделени хонидойнгоо тоо толгойгоор ажахы доторoo түрүү һууриэзэлдэг. Эхэ хонидой 7 отаратайбди. Тэндэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүд 3500 гаран толгой хонидые адуулна. Түрүү хонишодоймнай тоодо Буряадай АССР-эй габьята малшад Дулма Дондокова, Маланья Балсамбуева, коммунист Ринчин Гармаев, Цыден-Доржи Цыремпилов гэгшэдороно. Эдэнэрнай жэшээтэ һайнаар ажалладаг, хэлэһэндээ хүрэдэг зон даа.

Эхэ хонидой отарануудай гэшүүд хонин бүриһөө түл абахын, адуулжа байһан малаа тобир тарганаар ондо оруулжа, «сагаан алта» суглуулан абаха даабарина дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Отара, гүүртэнүүд дээрэхи малшадай гэр байранууд һайнаар түхеэрэгдэн дулаалагдаа. Үбһэ тэжээлынь хүсэд хүрэхөөр асарагдажа байнхай. Гэхэтэй хамта, манай отделениин сабшалангуудай талмайнууд аяар 70 гаран модоной зайда оршоһон Хуурайн эхин, Хужарта, Баруун-Бэе гэһэн газарнуудта юм. Энэ холын газарта бэлэдхэгдэһэн үбһэн трактор, машинын хүсөөр асарагдана. Мүн тэндэ байрлаһан гүүртэнүүдтэ Булам шадарайнгаа тарялан дээрэһээ һолоомо, сенаж, силос тиишэ абаашаха бологдоно. Энэ хүдэлмэриемнай механизаторнууд аха дүү Зоригто, Доржо Аюровууд, Шойдон, Шоймпол Мархюевууд, Даши-Доржо Жапов, Александр Бадмаев гэгшэд дүүргэнэ. Тракторна паркмнай тиимэшье ехэ бэшэ. Мөөртэ 12 тракторнуудтайбди. Тэдэмнай барандаа бүтэн бүрин. Энэ хэрэгтэ совхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй оруулһан хубита бишл байна гээд тэмдэглэлтэй.

Холын отара, гүүртэнүүд дээрэ габшагай шангаар ажаллажа байгшалые үбэлэй үедэ хараалагдаһан графигаар Буламаймнай хүдөөгэй соёлой байшангай уран һайханай коллектив коммунист Ханда Шираповна Шираповагай хүтэлбэри доро хангажа байха юм. Гэхэ зуура, отделениимнай түб һууриндахи фельдшерскэ пункт үни сагай хүдэлнэгүй. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ талаар совхозой дирекци, парткомдошье, профкомдошье, районой түбэй больницын ахамад врач нүхэр Хохоевтошье хандагдаа. Зүгөөр ямаршье хэмжээн абтанагүй. Тэрэнь гайхалтай.

Ц. ЖАМБАЛОВ,
Хоринэй районой Анаагай совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ.

ГУРИМҺАА ЭХИТЭЙ ЖУРАМ

Ажалай журам шангадхаха тухай саг үргэлжэ хөөрэлдэдэг болонхойбди. Нүүрһэ малтан абадаг манай үйлэдбэридэ журам угаа ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, олон ондоо мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй тус тустаа бэелүүлдэг ажалһаа хамтын хэрэг сүм дулдыдана ха юм. Ямар нэгэн участогай хүдэлмэришэдэй даабаряа бэелүүлжэ шадаагүй һаань, хажуудахи участогайхидай хүдэлмэри зогсохо жэшээтэй. Юрын жэшээ баримталхада болоно. Манай экскаваторнуудай зогсолтогүй хүдэлмэрие хангахын тула малтаһан нүүрһыемнай зөөжэ үрдихэ автомашинанууд хэрэгтэй юм. Зүгөөр заримдаа тэдэнэй үсөөн байһан дээрэһээ удаадахи автомашина хүлеэжэ, бидэнэр экскаватораа зогсоохо баатай болонобди.

Манай ажалые хангадаг «Востоксибуголь» нэгэдэлэй автобаза Холбоолжоной уурхайн ашаглалгада үгтэхэһөө хойшо эрилтэдэмнай харюусажа шаданагүй. Захигдаһан БелАЗууд зарим халаануудта бүхыдөө гаргагдадаггүй. Шалтагааниинь тодорхойлходо, жолоошод болон заһабарилагшадай ажалай журам эблэгдэһэн байха юм. Иимэ ушарнуудтай эбсэхын аргагүй болоходоо, ажалай технологиин график жэншэлгүй сахиха зэргэтэй горнотранспортна комплексын гурим нэбтэрүүлхэ эрилтэ бидэнэр табяа бэлэйбди. Тэрэ гэһээр табан жэл болобо. Теэд түрүү энэ онол арга мүнөөшье болотор нэбтэрүүлэгдээгүй байһаар. Тиимэһээ Холбоолжоной уурхайн ажал нэгэ жэгдэ һайнаар ябанагүй. Автотранспортын гэмгүй хүдэлгэгдэхэдэ, экскаваторщигуудай ажалай бүтээсэ дээшэлһэн байха юм, харин нүүрһэ багаар абтаһанай шалтагаание бэдэрхэдэ, мүнөөхил автотранспортын хүдэлмэришэд зэмэтэй байха юм.

Ажалай журам шангадхаха гэбэл, хэн хэды минутаар ажалдаа гээгдээб гэхэ бэшэ, харин хүдэлмэриин технологическа гуримые нэн түрүүн һайжаруулаад, удаань хүн бүхэнэй бүтээсэ ехэтэй ажалай түлөө тэмсэхэ ёһотойбди гэжэ һананаб. Иимэ һанал бодомжо тухайгаа үнгэрһэн партийна суглаан дээрэ хэлээб. Нүхэдни халуунаар дурадхалыем дэмжэһэн байна. Гэхэтэй хамта, тэдэнэр мүн лэ бусад дутуу дундануud ажалыемнай һаатуулна гэжэ нэмэжэ хэлээ юм. Тусхайлбал, хүдэлмэришэдые ажалладаг газартань абаашаха асуудал һайнаар шиидхэгдээгүй байһаар. Гусиноозерскһоо Холбоолжоной уурхай хүрэтэр 25 километрэй зайда ябадаг тусхай поезд заримдаа хожомдодог, вагонууд соонь баранай һууха һандали һууринууд хүртэдэггүй, үбэлдөө хүйтэн байдаг. Ямар урма зоригтойгоор хүдэлжэ эхилнэбибди, тэрээнһээ мүн ажалай бүтээсэ дулдыдана ха юм.

Ф. БАКШЕЕВ,
Холбоолжоной уурхайн экскаваторай ахамад машинист.

Энэ зураг дээрэ Николай Владимирович Бураевые харанат. Үндэр наһатай боложо пенсидэ гарабашье, мүнөө тэрэ Улаан-Үдэ хотын Дээдэ-Онгостойдохи «Энергетик» гэжэ профилактори-санаторидо хүдэлнэ.

Николай Владимирович наһан соогоо ута зам гаталһан, олон юумэ үзэһэн хүн. Бүхы наһаараа шахуу багша ябаһан юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ тэрэ һайн дураараа фронт ошоһон юм. Нэгэдэхи Белоруссиин фронтын 7-дохи морин сэрэгэй корпусой бүридэлдэ ябажа, Германиин Эльбэ мүрэн хүрэһэн. Лейтенант Н. В. Бураевай эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһые Улаан Одоной орден, арбаад медальнууд гэршэлнэ.

Ажалай болон дайнай ветеран хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, профилактори-санаторидо амарагшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ЗАРИМ ТЭДЫ ДУТАГДАЛНУУД ТУШАА

Би прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлдэ хүдэлжэ байһан пенсионер хүм. Профкомнай Аршаан курортдо амаржа ерэхымни тула түлөөһэгүй путевко үгэһэн юм. Наһатай болоһон хүнүүд тухай иимэ анхарал оролдолго гансал Октябриин хубисхалай болоһон манай орондо бии гээшэ ааб даа.

Зүгөөр тэндэ амархада ямар байһан тухай һанамжала уншагшадтай хубаалдаха һанаатайб.

Курортын бүхы хүдэлмэрилэгшэд эндэ амархаяа ерэгшэдтэ һайнаар, зохидоор хандадаг байна. Намайе аргалжа байһан врач аяар дала хүрэнхэйшье һаа, комнатодом ерэжэ, хэр амаржа байһаарни һонирходог һэн. Курортдо бэлдэгдэдэг эдеэ хоолшье һайн, хүнэй бардам садажа байхаар байна.

Гэхэ зуура, тэндэ үзэгдэһэн зарим тэды дутуу дундануud дээрэ (тэдэнэй усадхагдахын тула) тогтохо һанаатайб. Врачай заабаряар циркулярна душ гэжэ үгтэдэг гээшэ. Тэрэниие хүнэй бэедэ туһатай һайн аргануудай нэгэн гэхэ байнаб. Теэд тэндэхи таһалга соонь ехэ уйтан, үзэмжэгүй. Дүрбэн душайнь нэгэн хүдэлнэгүй, тиимэһээ хүнүүдынь олон боложо, удаан саг соо ээлжээ хүлеэхэ баатай бологдоно. Энэ дутагдалые усадхахын тула хэмжээн абтаһай гэжэ һанагдана гээшэ.

Тинхэдэ курортһоо холо бэшэхэнэ Н. А. Каландаришвилиин отрядһаа Совет засагай түлөө унаһан тэмсэлшэдэй дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөө байдаг. Тэндэ амаржа байһан хүнүүд тус хүшөөдэ ошожо ёһолдог заншалтай. Бишье ошолдоо һаабзаб даа. Экскурсиинемнай хүтэлбэрилһэн курортын культмассовик хүшөөгэй табигдаһан уг удхые тайлбарилан хөөрэхэ зорилгоёо һанаһанда хүрэмөөр хэнэгүй гэхэ байнаб. Тинхэдэ табигдаһан хүшөөнь хуушаржа, ехэ үзэмжэгүй болонхой. Һууринь, ханань хэмхэршэнхэй. бута сохигдонхой. түмэр гоёолтонуудынь жэбэржэ, зарим фамилинуудынь танигдахаар бэшэ болонхой байна. Иимэ байдал хаража гайхаһандаа экскурсоводһоо нигэжэ асуубаб:

— Энэ хүшөө яахадаа иимэ байдалда оронхой гээшэб? Хэн харууһалха ёһотой юм? — гэхэдэм:

— Би харууһалха ёһотой бэшэб, — гэһэнэйнгээ һүүлдэ бишыха сагааруулан һагад: — һургуулиин үхибүүд харууһалдаг юм, — гэжэ нэмээ һэн.

Тэдэл һурагшадай хүсөөр йаринхан түмэрөөр хүшөө хорёологдоһон, олон үнгын шэрээр шэрдэгдэһэн байбашье, юрэнхы дээрээ үзэмжэтэй боложо шадаагүй байһаар лэ даа.

Буряадаймнай урдаа хараха курорт болохо Аршаанда газар бүхэнһөө ерэһэн хүнүүд амардаг гээшэ. Жаргалта һайхан байдалаймнай түлөө тэмсэлдэ унаһан хүнүүдэйнгээ дурасхаалай хүшөөнүүдэй түлөө холоһоо ерэгшэдэй урда улайха сайхада хэсүүхэн бэшэ аал?

Иимэ дурадхалаар редакцида хандахадаа, гансал хэмжээнэй абтахые хүсэнэбди.

Ч. БАДМАЕВ,
памятнигуудые хамгаалха талаар бүлгэмэй гэшүүн.

ТҮРГЭН ТУҺАЛАМЖЫН ЖОЛООШОН

Д. Б. Дампилов ээлжээтэ дуудалгаһаа ерээд, машинаяа анхаралтайгаар, нарин нягтаар шалгажа үзөөд, амархала гэртээ оробо. Үдэшынгөө хоол барижа, нэгэ бага телевизорээ хараһанай удаа амархала хэбтэбэ.

Үүр үшөө сайгаадүй. Хаанашьеб нохойнууд хусалдана. Газаа шэб харанхы. Нютагай хүн зон амгалан нойрсоно. Һүниин иимэ шэмээгүй байдалые таһалдуулан, телефоной хонхо жэнгиршэбэ.

— Алло, хэн бэ? Хаанаһаа хэлэнэт, Хүнтэйһөө гү? Би сагтаа ерэхэб, бэлэн болоод байгаарайт, — гэжэ хэлээд, яаралтайгаар хубсалжа оробо. Үшөө нэгэ хэдэхэн минутын үнгэрһэн хойно хүнгэн машинын гэрэл һүниин харанхые гэрэлтүүлһээр колхозой түбһөө гаража ябаша ба...

Энэ хадаа Баргажанай районой Баян-Голой участково больницын түргэн туһаламжын жолоошон, ажалай ветеран Дансаран Бубеевич гээшэ. Энэ хүмнай гансал түргэн туһаламжын машинада аяар 20-дохи жэлээ хүдэлжэ байна.

Тэрэ 1940 ондо Улаан Армида алба хэхээр татагдаһан юм. Сэрэгтэ алба хэжэ байхадань, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн эхилээ бэлэй.

1942 ондо Баруун фронт эльгээгдэжэ, дайшалхы замынь Прибалтикын республиканuудаар үнгэрһэн юм. Илалтын үдэрые тэрэ Румыниин газар дээрэ угтаа һэн. Дайнай жэлнүүдэй үедэ табан медаляар шагнагдаһан Д. Б. Дампилов 1946 ондо Совет армиин албанһаа табигдаад, түрүүн ДОСААФ-та, удаань МВД-дэ хүдэлөөд, һүүлдэнь түрэл нютагаа бусажа, колхоздоо ажаллажа эхилһэн байна.

1956 ондо колхозой зуушалгаар Улаан-Үдэдэ жолоошоной курса дүүргээд ерэхэдэнь, ЗИС-5 түхэлэй автомашина үгтөө бэлэй.

Машинаяа һайн мэдэхэ эрхим жолоошон Дампилов 1963 ондо түргэн туһаламжын машиные жолоодохо эрхэтэй болоо һэн. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо мүнөө болотор энэ хүмнай нэгэл газартаа ажаллажа байна гээшэ.

Д. Б. Дампилов энэ хугасаа соо эрхимээр ажаллаһанайгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, мүн КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй олон грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Нютаг нугадаа хүндэтэй Дансаран Бубеевичнай гансал ажалша бэрхэ хүн бэшэ, мүн жэшээтэ һайн гэрэй эзэн, эсэгэ юм. Тэрэнэй хүмүүжүүлһэн дүрбэн хүбүүд бултадаа һайн хүнүүд болонхой. Ехэ хүбүүн Владимирынь Совет армиин офицер болонхой ябана, хоёрдохи Валерий хүбүүниинь Улаан-Үдын технологическа институт дүүргээд, Хурамхаанай ПМК-гай ахамад инженер-барилгашанаар хүдэлнэ. Тинхэдэ Максим Сергей хоёр хүбүүдынь хүдөө ажахын болон багшанарай институдуудые дүүргэжэ байна.

Үбгэн баабай болоһон Дансаран Бубеевич мүнөө гурбан ашатай болонхой.

— Би наһанайнгаа амаралтада гараһаар хоёр жэл болобоб, — гээд тэрэ хөөрэнэ. — Теэд ажал хэнгүй байха аргам үгы. Тиимэһээ нэгэтэл дурлаһан ажалаа орхижо шадахагүй байнаб. Бодоод үзэхэлэ, түргэн туһаламжын машиные жолоодожо ябахадаа, олон хүнэй ами наһа абаралсаһан, туһаламсаһан болоно гээшэлби. Энээниием баһа хүн зон сэгнэдэг, ойлгодог байгша. Баяр баясхаланда яһала хүртэгшэб, — гээд Дампил Бубеевич хэлэдэг юм.

С. ШАРБУНАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

МАЛАА ШАХАН ТАРГАЛУУЛНА

Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой дүршэл ехэтэй малшан А. Г. Савинский харууһалжа байһан малаа һайнаар шахан таргалуулна. Жэшээлхэдэ, октябрь һарада эбэртэ бодо малай шэгнүүрые сүүдхэдэ 700 граммай орондо 1000 граммаар нэмээгээ. А. Савинскиин хани нүхэр Таисия Андреевна, тэрэнэй эсэгэ Георгий Гурьянович, механизатор Юрий Русанов гэгшэд ахалагша малшантай суг хүдэлжэ, тэрэнэй ажалда ехэ туһа хүргэнэ.

Түрүүшын 60 толгой мал 350—400 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаба.

Б. РИНЧИНОВ.

Түрэл нютагаймнай түүхэһээ

ХОЛОҺОО ЭХИТЭЙ ХҮДЭЛӨӨН

Эб найрамдал, арадуудай хоорондын хани барисаан, бэе бэедээ туһаламжа үзүүлгэ хадаа юрын үгэнүүд бэшэ, харин гүрэн түрымнай зүгһөө ябуулагдажа байдаг саг үргэлжын политика мүн шуу. 1917 ондо Соведүүдэй 11 съезд дээрэ абтаһан «Эб найрамдал тухай Декредһээ» эхилээд, совет орон арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө, арад бүхэнэй эрхэнүүдые хүндэлхын түлөө, хилын саанахи гүрэнүүдэй ажалшадтай интернациональна холбоо барисаа байгуулхын түлөө оролдодог юм.

Совет гүрэн түрүүшын үдэрнүүдһээ уласхоорондын революционно хүсэнүүдэй бодото түшэг тулгууринь болоһон шуу. Орон доторхи һандарал, ядаралай үедэ энэ зорилго бэелүүлхэнь тон бэрхэтэй байгаа. Гэбэшье үлэсхэлэн хооһон энэ сагта совет хүнүүд дарлан мүлжэгшэдтээ тэмсэжэ байһан хилын саанахи оронуудай ажалшадта үнэн зүрхэнэйнгөө туһаламжа дурадхаа бэлэй. Тэрэ тоодо Буряадай ажалшад энэ шухала хэмжээ ябуулгада хабаадалсаа. Жэшээлхэдэ, 1920 онине абаад харая.

Верхнеудинск хото энэ үедэ мартын 2-то сагаантанһаа сүлөөлэгдэһэн байгаа. Тиин апрелиин 17-до «Дальневосточная правда» газетэ уншагшадтаа иигэжэ хандаһан байна: «Швецийн пролетаринар дарлан мүлжэгшэдтээ эрид шанга тэмсэл ябуулна. Эндэхи буржуази хүдэлмэришэдые үлэсхэлэн хооһон байдалаар, буудалга хюдалгаар хашаха һэдэлгэ гаргана. Хүдэлмэришэд ба таряашад! Капиталай хархис һабарта ядажа зобожо байһан аха дүүнэртээ туһалха гээшэ танай нангин уялга мүн!»

Швецийн хүдэлмэришэдэй эрхэ сүлөөгэй түлөө буһалгаанууд тухай, тэдэнэй Россида туһаламжа эрижэ хандаһан тухай иигэжэ дэлгэрэнгыгээр энэ газетын түрүү бэшэг соо бэшэгдэнхэй бэлэй: «...Верхнеудинскын хүдэлмэришэд, дүтын һууринуудай хүн зон энэ үряае анхарха ёһотой. Швецийн хүдэлмэришэдтэ туһалха гээшэ интернациональна уялгамнай мүн. Хүдэлмэришэдэй уласхоорондын харилсаа холбоогоо батажуулһан ушарые энэмнай гэршэлхэ бшуу».

РКП-б)-гэй Верхнеудинскын комитет хүн зондо иигэжэ хандаа һэн: «Хаанта засагай, баяшуулай дарлалтые бэе дээрээ үзөөбди, пролетариадай ба таряашадай дайсадые бүта сохёобди. Тиимэһээл дэлхэйн хүдэлмэришэдэй хани харилсаанай түлөө хүсэ шадалаа элсүүлхэ гээшэ гол зорилгонуудаймнай нэгэн».

Верхнеудинскын түмэр замай деподо, Үдэ голой урда бэеын һууринда, бусадшье газарнуудта митингнүүд эдэбхитэйгээр үнгэргэгдөө һэн. Нэгэ үдэрэйнгөө салин хүлһые суглуулжа, буһалгаа хэжэ байһан Швецийн хүдэлмэришэдтэ дамжуулха гэһэн шиидхэбэри олонхи предприятинуудта абтаа бэлэй. Арадай-революционно армиин политотделэй типографиин хүдэлмэришэд, «Экономия» гэһэн правлениин түлөөлэгшэд туһаламжын жасада ехэ мүнгэ зөөри оруулһан юм. 1920 оной апрелиин 19-һөө майн 31 болотор 192682 түхэриг суглараад байгаа һэн.

Тиихэдэ 1923 ондо Германиин хүдэлмэришэд, алба хаагшад айхабтар хүшэр байдалда ороһон юм. Хүдэлмэригүйдэлгэһөө боложо, энэ ороной хото һууринуудта, илангаяа Рурска областьдо олон буһалгаанууд болоо бэлэй. Рурай хүдэлмэришэдтэ туһалхаар хүдэлөөндэ хэлхеэ холбоошод, химигүүлэй холбоон, бусад заводойхид ехэл эдэбхитэйгээр хабаадаһан юм. Хориин, Боохоной хүдөөгэй аймагуудай хүн зон энэ хэрэгтэ хабаагүй үлөөгүй бэлэй. Юуб гэхэдэ, ехэшүүлэй хүдэлмэригүйдэлгэһөө боложо бага шуул, үхибүүд үлэсхэлэн хооһон байдалда, хохидолдо ороһон байгаа. Германиин хүдэлмэришэдэй үхибүүдтэ туһалха тушаа БМАССР-эй Совнарком 1924 оной майн 28-да тусхай зүблөө үнгэргөө һэн. Республикын һурагшад зүжэгүүдые, концертнүүдые олоной урда табижа, олоһон мүнгэеэ туһаламжын жасада дамжуулһан юм. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй аймагай Шэмхын һургуулиин һурагшад, Верхнеудинска уездын Тарбагатайн эдир пионернүүдэй отряд энэ хэрэгтэ үүсхэгшэд болоо бэлэй.

Саашанхи жэлнүүдтэшье хилын саанахи оронуудай түрүү үзэлтэй хүдэлмэришэдые дэмжэлгэ үргэлжэлөө. 1926 ондо Англиин буһалгаалагшадта туһалхаар хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрээ бэлэй. Англиин хүдэлмэришэдэй федерациин секретарь А. Кун горнягуудай зүгһөө 1926 ондо СССР-эй ажалшадай баяр баясхалан хүргэһэн бэшэг эльгээһэн юм.

1928 ондо капиталис оронуудта эрхэ сүлөөгэй, экономическа байдалаа һайжаруулхын түлөө хүдэлөөн бүри үргэн дэлисэтэй болоһон гэжэ мэдээжэ. Польшодо бүд нэхэгшэдэй, Германида судна бүтээгшэдэй эмхидхэһэн буһалгаанууд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоо һэн. Верхнеудинскын 2-дохи, 3-дахи транспортна конторонуудай, түмэр замай станциин хүдэлмэрилэгшэд, спиртзаводойхид салин хүлһэнэйнгөө хубиие Польшын бүд нэхэгшэдтэ дамжуулһан байха юм.

Буряадай ажалшад оронойнгоо бүхы арадтай суг испан арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө баатар тэмсэлые сэдьхэлдээ үнэн зүрхэнһөө дэмжэлсээ бэлэй. Жэшээлхэдэ, Загарайн аймагай Хүрбын МТС-дэ, Улаан-Үдын спиртзаводто, шэлэй заводто испан арадай тэмсэлые дэмжэхэ тушаа митинг болон суглаанууд үнгэргэгдөө һэн. 1936 ондо испан эхэнэрнүүд баяр баясхалан хүргэһэн бэшэг совет хүнүүдтэ эльгээһэн юм. Улаан-Үдын мяханай комбинадай түрүү хүдэлмэрилэгшэ М. Прохорова 1936 оной октябрь һарада митинг дээрэ иигэжэ хэлээ һэн: «Тэсэмгэйгээр, зорилготойгоор тэмсэл ябуулжа байһан Испаниин эхэнэрнүүд гансаарданги байдалай мэдэлдэ бү абтаг. Ажалайнгаа салин хүлһые тэдэнтэй хубаалдахабди, тэдэнэй үлдэһэн, зобоһон үхибүүдые хайрлаха сэдьхэл манда бии». ПВЗ-гэй 2-дохи дунда һургуулиин 5-дахи классай һурагша Володя Тимошин «Бурят-Монгольская правда» газетээр дамжуулан, республикынгаа пионернүүдтэ, һурагшадта иигэжэ хандаһан байна: «Бидэ зол жаргалта орондо ажаһуунабди. Манда шэнэ һургуулинууд, клубууд, пионернүүдэй байшангууд бодхоогдоно. Эдэ бүгэдэ хадаа түрэлхидэймнай оролдолгын аша үрэ мүн. Испан хүдэлмэришэд мүн лэ үхибүүдэйнгээ зол жаргалай түлөө тэмсэнэ. Тиимэһээл тэдэнэй тэмсэлдэ багаханшье һаа, өөһэдынгөө дэмжэлгэ үзүүлэе!» Улаан-Үдын Мосоведэй нэрэмжэтэ жэшээтэ һургуулиин һурагшад энээн тушаа мүн лэ бэшэгээ толилуулһан байна. Һуралсалдаа эрхимлэгшэд Фомина, Попова, Колонева, Киселев, Ташкенов гэгшэд эндэ гараа табиһан байха юм.

Испаниин эхэнэрнүүдтэ, үхибүүдтэ туһалха жасада Сэлэнгын аймагай колхозууд, эмхи зургаанууд 1700, «Джидастрой» коллектив 10 мянган түхэриг үгэһэн байна.

Совет хүнүүдэй зүгһөө аха дүү ёһоной ,иимэ туһаламжа хадаа тэмсэжэ байһан арадуудай урма зоригые бүри бадаруулһан юм.

Жараад онуудай үеэр манай орон дотор эб найрамдалай совет жаса эмхидхэгдэжэ эхилээ. 1923 ондо Буряад орондо энэ жасада 20 мянган түхэриг оруулагданхай һэн. 1976 ондо 11 һарын туршада республикын хүдэлмэришэд, таряашад, алба хаагшад энэ жасада 104 мянган түхэриг оруулаа. 1977 ондо Буряадай АССР эб найрамдалай жасада 300 мянган түхэриг дамжуулаа. 1979 ондо эб найрамдалай үдэрнүүд үнгэргэгдөө. Гансал Улаан-Үдэ хотодо 120 коллектив энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсаһан байна. Хойто-Байгалай районой ажалшад, тэрэ тоодо БАМ-ай барилгашад энэ жасада 100 мянган түхэриг оруулһан түүхэтэй. Ахын, Хориин, Баргажанай, Кабанскын, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Яруунын, Хэжэнгын районуудай ажалшад политическэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсаа.

Бүхы дэлхэйн арадуудай хоорондын хани барисаае саашадань бүри бэхижүүлхэ холоһоо эхитэй энэ хүдэлөөн үлэрһөө үдэртэ дэлисэеэ үргэдхэһөөр.

Ю. ШЕРЕМЕТЬЕВА,
республикын гүрэнэй түбэй архивай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

Уласхоорондо шэнжэлэл

ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙСУУЛ[АН]

Хүн түрэлтэниие ядерна дайнай асари ехэ аюулһаа аршалан хамгаалгаар һанаа зоборито байдалай тохёолдоһон ушарһаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн мэдүүлгэ бүхы дэлхэй дээрэ туйлай ехэ анхаралтайгаар угтагдаба. Түрүүшын сохилто болгон хэрэглэгдэхэ американ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн Вашингтоной милитарис хараа шугамай хэды ехэ аюултай байһан тушаа США-гай ба НАТО-гай бусад оронуудай правительствануудта Советскэ Союз нэгэтэ бэшэ һануулга хэһэн гээшэ. Тиигэбэшье һаань, Баруун Германиин бундестаг ФРГ-гэй һунгагшадай гурбанай хоёр хубиин хүсэл эрмэлзэлые тоонгүйгөөр эдэ ракетэнүүдые тараан тодхолгые һайшааһан, резолюци ноябриин 22-то баталан абаба. Баһал иимэрхүү шиидхэбэринүүдые, мүн Англиин ба Италиин парламентнууд абаһан байха юм. Тиимэ шиидхэбэри абаһанайнгаа хойто үдэрынь ФРГ-гэй правительствын түлөөлэгшэ американ «першингнүүдэй» түрүүшын хубинууд самолёдоор Баруун Германида асарагдаба гэжэ соносхоо. Энээнһээ бүри урид далита ракетэнүүдые тодхолго Англида эхилһэн байна.

США-гай хэһэн бодомжогүй энэ алхамаар Европын арадуудай хуби заяанда ямар аймшагтай ехэ аюулай бодото дээрээ тохёолдожо байһан тухай нүхэр Ю. В. Андроповой хэһэн мэдүүлгэ дотор үнэн зүбөөр хэлэгдэнэ. Өөһэдынгөө арадуудай хүсэлые анхаралдаа абангүйгөөр, американ ракетэнүүдые тодхолгодо зүбшөөлөө үгэһэн ФРГ, Англи ба Италиин правительствануудай холо харасагүй политикын хойшолонгуудай түлөө бүхы харюусалгыень США-гай правительстватай хамта бэе дээрээ даажа абаһаниинь тэрэ мэдүүлгэ дотор эли тодоор харуулагданхай. Тэдэ хойшолонгууд тухай һануулгануудые Советскэ Союз урид хэһэн гээшэ.

Тохёолдоод байһан эрхэ байдалай хэды аюултай байһанда шууд сэхээр үгтэһэн энэ сэгнэлтэ баруун оронуудай ниислэлнүүдтэ түгшүүрил татаба. НАТО-гай оронуудай засагаархид өөһэдынгөө арадуудһаа айна. Тэдэнэр нэн түрүүн бэлэхэнээр этигэдэг хүнүүдые мэхэлхэ зорилготой хамаг бүхы харата һанаашалгануудайнгаа элирүүлэгдэхэһээ айна. Имагтал энэ зорилгоор тэдэнэр американ ракетэнүүдые түрүүшын шанга сохилтын зэбсэг гэжэ тооложо болохогүй, «Першинг-2» гэдэг ракетэ «толгойгоо үргэхэеэ болитор» сохилгодо хүргэхэ аргагүй, хүсэниинь дэн бага, тиихэдэ далита ракетэнүүд хэтэрмэ удаанаар ниидэдэг гэхэ мэтээр аманһаа хөөһэ бууратараа тэдэнэр хэлэдэг байһан. Дунда зэргын зайда бүудагдаха Англи ба Франциин ракетэнүүдые тоодо оруулжа хараада абаха тухай Советскэ Союзай эрилтэ хадаа Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые «хойшо татаха» шэглэлтэй, «зориута һанаашалагдаһан» гэжэ байжа хэлэдэгынь баһал өөрын хараа бодолтой байһан гээшэ. Англи ба Франциин ядерна нөөсэнүүд хадаа национальна мэдэлэй стратегическэ хүсэнүүд болоно, тиимэһээ Советскэ Союзай дунда зэргын зайда бүудагдахаар газар дээрэ тодхогдоһон ракетэнүүдтэй сасуулагдаха ёһогүй гэжэ тэдэнэр этигүүлхые оролдоһоор.

Һүүлшынхинь гэхэдэ, Европодо «Першинг-2» ба далита ракетэнүүдые тараан тодхоһоной һүүлээр Женевэдэхи хөөрэлдөөн таһалдуулагдахагүй гэһэн һанамжа НАТО-гай оронуудай ниислэлнүүдтэ ойлгуулхые үсэд нэтэрүүгээр оролдогдоһон. Тиигэхэ зуура американ ракетэнүүдэй тараан тодхогдожо эхилхэлээр Женевэдэхи хөөрэлдөөн шэнэ эршэ абажа, аша үрэнь улам дээшэлхэ гэһэн мэдүүлгэнүүд оло дахин хэгдэһэн байха. Хороожол байһан ракетэнүүдээ усадхахаар Советскэ Союзай б[...] гань «буулта» болоно, хэрб[...] оронуудай «өөрынхеэрэ ша[...] гаад Европодо американ шэн[...] нүүдые тодхожо эхилэ һаа[...] «буултанууд» үшөө хэгдэх[...] руулагдадаг байгаа.

Совет хүтэлбэрилэгшэд [...] дэггүй, Баруун Европодо аме[...] кетэнүүдые тараан тодхолго [...] сахан Советскэ Союзда бэшэ, [...] хы социалис хани нүхэсэлдэ н[...] дагүй бэерхэлгэ мүн, эдэ [...] харюу болгон үрэ ехэтэй хэмж[...] таа гэжэ мүнөө бүхы хүнү[...] аргатай болобо.

Өөһэдынгөө милитарис хар[...] ганнуудые далдалхын тулада[...] дэхи хөөрэлдөөнүүдые хэрэг[...] США-гай хараа бодолдо Сове[...] хаалта табижа, энэ хөөрэлдөө[...] даа хабаадаха аргагүй боло[...] гаа мэдүүлбэ. Дунда зэргын [...] дагдаха совет ядерна хэрэг[...] СССР-эй европейскэ хубида т[...] холгые Советскэ Союзай нэгэ[...] даб дээрэ болюулһан ушар[...] ба. ГДР ба ЧССР-эй правител[...] тай зүбшэн хэлсэгдэһэнэй [...] оронуудай газар дээрэ хэрэг[...] буудагдаха оперативно-тактиче[...] тэнүүдые тараан тодхохо та[...] лэй үедэ хэгдэжэ эхилһэн [...] нүүд түргэдхэгдэхэнь. Үшөө [...] Европодо США-гай өөһэдын[...] нүүдые тараан тодхожо, Сов[...] юзда ядерна аюулые ехэдха[...] дээрэһээ тохёолдоһон энэ эр[...] хараада абтан, таарамжатай [...] на хэрэгсэлнүүд океан болон[...] дай районуудта тараан тодхо[...] но. Манай эдэ хэрэгсэлнүүд[...] гөө шэнжэ шанарай талаар ма[...] союзнигуудта аюул тохёолд[...] ломоор Европодо тодхогдоһо[...] ракетэнүүдэй хүсэнтэй адли[...] юм.

Америкын шэнэ ракетэнүүд[...] тодхолгодо харюу болгон ним[...] нүүдэй абтахаяа байхада со[...] ни нүхэсэлэй оронуудай өөһэд[...] роныы хүсэ шадалые бэхижүү[...] лада хэрэгтэй бүхы юумэ хэ[...] шиидэнги байһанда зааханшь[...] та хэндэшье байха ёһогүй. Г[...] та хүн зониие олоор хюдаха [...] бүтээн гаргаха ба тэрэниие [...] мүрысөөндэ Советскэ Союзай [...] гүү байһаниие ойлгодог [...] дээрэ улам үргэдэнэ. Ядерна б[...] гүүдые ехээр бүтээн гаргалгаа[...] рэлтэнэй урда табигдажа ба[...] шухала асуудалнууд: гүрэнүү[...] мическа хүгжэлтэ, оршон той[...] гаалиие хамгаалга, хүн зоно[...] далай юрын эрхэ байдалые [...] тэдэнэй эдеэ хоолой, элүүрые[...] гын, гэгээрэлэйшье асуудал ш[...] хэгүй ха юм.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнэй бо[...] һан ушараар НАТО-гай хүт[...] шэдэй хэды июһа нёлбоһоо г[...] шье һаа, «өөһэдынгөө эб на[...] түлөө тэмсэгшэдээр» харуул[...] һалаа. Рейганэй захиргаанай[...] каар өөрынь ороной арадта, м[...] оронуудай арадуудта тохёолд[...] боломо ядерна аюулһаа зай[...] зам тэдэнээр бэшэ, харин Сов[...] заар ба социалис бусад орону[...] дорхойлон заагданхай. Шэнэ тү[...] зэбсэгүүдые улам ехээр бүтээ[...] ба нөөсэлхэ замаар бэшэ, хари[...] доо, мүнөө бии байһан зэ[...] эгээл доодо хэмжээндэ хүрэт[...] гоор эб найрамдал бэхижүүлэ[...] арадуудай аюулгүй байдалай [...] гаар аршалан хамгаалагдаха [...] Советскэ Союз этигэнэ гэжэ нү[...] Андропов онсолон тэмдэглээ. Х[...] рэлтэнэй урда айхабтар шухала [...] зорилго табигданхай. Материа[...] ри ехэ гаргашануудай хэгдэж[...] дээрэһээ тэдэ зорилгонууд ш[...] гүй үлэнэ.

НИКАРАГУАДА ГАР БҮ ХҮРЭГТЫ!

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряагаар түбэй Америкын ба Карибска бассейнэй арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын недели ноябриин 21-һээ 27 болотор «Никарагуада гар бү хүрэгты!» гэһэн лозунг доро амжалтатайгаар үнгэргэгдэбэ. Энэ неделиин программаар олониитын хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд уласхоорондын харата муухай дээрмэдэлгэ хэхэ политика ба практикада эсэргүү тэмсэл хэдэг түрүү үзэлтэй, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй дайшалхы харалга болобо. США-гай сэрэгэй хүсөөр Гренадые бандит ёһоор эзэмдэлгэ хадаа тэрэ политикынь бодото бэелэл болоо.

Энэ тон бишыхан аралые эзэмдэхэдээ Рейганэй захиргаан американ монополинуудай хэтэрмэ ехэ олзо доходой 80-һаа дээшэ процентые оруулдаг хүгжэжэ байһан оронуудта эзэрхэн зонхилгоёо бэхижүүлхын тулада национально-сүлөөрэлгын ба революционно бүхы хүдэлөөнүүдые дарахабди гэжэ һанаһан байгаа. Гренадада туйлаһан «илалтаараа» толгойгоо эрьеһэн Вашингтон Никарагуада эсэргүү харата ябуулгаяа, сэрэгэй хүсөөр баалалтаяа улам үргэдхэжэ байна.

Коста-Рикиин ба Гондурасай газар дээрэһээ Никарагуада эзэрхэг түримхэйгөөр добтолон ороно байһан бандидууд болон контрреволюционернүүдые ЦРУ мүнгэ зөөрөөр, буу зэбсэгүүдээр сүм хангана. «Биг пайн-2» гэһэн сэрэгэй маневрые халхабша болгон хэрэглээд Гондураста американ хэдэ мянган сэрэгшэд буулгагдаһан байха юм. «Сиби-эс» гэдэг телекомпаниин мэдээсэһэнэй ёһоор, США эдэ маневрнүү[...] рюута хэдэн һарын туршада [...] руулжа байна. Тиигэжэ амери[...] спортна «С-130» түхэлэй [...] дуудаар контрреволюционно ба[...] та буу зэбсэг зөөгдэнэ, амери[...] гэй офицернүүд тэдэ бандиу[...] карагуада добтолон оролгын түсэ[...] зохёохоһоо гадна бүхы ябуулга[...] толгойлон хүтэлбэрилнэ.

Гэбэшье, Түбэй Америкын ба [...] ска бассейнэй арадуудтай һана[...] гэдэлгын неделиин үедэ бүхы [...] дээрэ хэгдэһэн олониитын ябу[...] дай харуулһанай ёһоор, энэ [...] эзэрхэг түримхэй шэнэ добтолго[...] хыйгээ урда Рейганэй захирга[...] ханаар бодомжолжо үзэхэ болоо[...] дэб гэхэдэ, Никарагуада добтоло[...] гонь гансахан удаан болзорой [...] дайнда хүргэхэ бэшэ, харин эз[...] най үнэн сэхэ бүхы хүнүүд С[...] революциин талада байна ха юм. [...] дэлхэйн демократическа ба түрү[...] бодолтой бүхы хүсэнүүд Никара[...] Түбэй Америкын ба Карибска [...] нэй бусад оронуудые дэмжэж[...] США-гай зүгһөө зэбсэгтэ хүсөө[...] лон орохо аюул тэдэ оронуудта [...] хёолдонхой, — гээд Венесуэлын [...] зидент байһан, социалис интер[...] лай түрүүлэгшын орлогшо Карлос [...] рес Перес гэгшэ мэдүүлээ. Хэрб[...] карагуада эсэргүү сэрэгэй харата[...] гын хэгдээ гээшэ һаа, дэлхэйн бүхы [...] дууд тэрэниие аршалан хамгаала[...] доха гэжэ Вашингтон мэдэжэ ба[...]

Г. ШИШКИ[Н] (ТАСС)

СЭЛЭНГЫН РАЙОНДО

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛОНО

Ноёхон нютагта түбхинэһэн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түб һуурин жэл бүри болбосон түхэлтэй болоно. Эндэ колхозой барилгашадай болон шефүүдэй хүсөөр жэл бүри байрын 5—6 гэр бүтээгдэнэ. Энэ жэлдэ олон бүлэнүүд гэр байраяа толлобо. Гэрнүүд шадар хашаа хорёо заабол баригдадаг болонхой.

ОЙН ХАРУУЛШАДАЙ ОРОЛДОЛГО

Галуута-Нуурай ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй дундахи жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Тус ажахын табан лесничествэ модо тариха хүдэлмэриеэ дүүргэһэн тухайгаа дүрбэдэхи кварталай эхиндэ элидхэһэн юм. Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, 300 гектарта таригдаһан модон ургажа эхилбэ. Лесничествын ажалшад таригдаһан залуу модонуудые харууһалха талаар ехэ оролдолго гаргана.

Ой тайгые түймэрһөө хамгаалха гээшэ ойн харуулшадай угаа шухала зорилго мүн. Тайгые түймэрэй аюулһаа һэргылхэ хэмжээнүүд абтана. Галуута-Нуурай мехлесхозой газар дээрэ энэ жэлдэ түймэр гараагүй. Энэмнай ой тайгын харуулшадай аша.

ШЕФҮҮД ТУҺАЛНА

Дүрбэдэхи ДРСУ-гай хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэ «Бестужевский» совхоздо ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэхэн туһа хүргэбэ. Тэдэнэр дүн хамта 2018 центнер үбһэ хуряажа совхоздо тушаагаа, 128 центнер хартаабха малтаа.

Харгы замай участогай бригадир Александр Вторушинай, хүдэлмэришэд Степан Коробенко, Павел Мангиров, Николай Дабеев гэгшэдэй оролдосотой хүдэлмэри тэмдэглэмээр.

Мүнөө харгы замшадай коллектив «Бестужевский» совхозой малай байрануудые заһабарилха, дулаалха хэрэгтэ туһална.

БАГАШУУЛДА — БЭЛЭГ

Агуухэ Октябриин 66 жэлэй һайндэрэй урдахана Кировэй нэрэмжэтэ совхозой барилгашад 90 һууритай саадай шэнэ байшан үхибүүдтэ бэлэглээ. Багашуулай энэ саад мүнөө сагай эрилтэдэ гүйсэд харюусамаар.

ШЭНЭ БАРИЛГА

«Эрдэм» колхоздо 800 тонно минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха склад баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа.

Тус барилга Сэлэнгын ПМК-гай барилгашадай хүсөөр бүтээгдээ.

ИСКУССТВАТАЙ ТАНИЛСАНА

Байгша ондо 246 залуушуул Гусиноозерск хотын искусствын һургуулида һуража эхилээ. Эдэнэй 45-ниинь нэгэдэхи класста оронхой. Дүршэл ехэтэй багшанар хэшээлнүүдые үнгэргэнэ.

Р. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

УЛАСХООРОНДЫН ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ ДОКУМЕНТ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой мэдүүлгэ гадаадын олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй гол анхаралда байһаар. Энэ мэдүүлгэ хадаа уласхоорондын ехэ удха шанартай документ болоно гэжэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай ба бусад олон гүрэнүүдэй газетэнүүд, радио болон телевидени сэгнэнэ. Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо гэһэн түсэбүүдые бэелүүлжэ эхилһэнтэйнь дашарамдуулан, совет хүтэлбэрилэгшэдэй абаһан шиидхэбэринүүд сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргүүлхэгүй, дайнай аюулые зайсуулан сараха, мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ амгалан байдал хангаха гэһэн зорилготой байна гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Американ олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй гол темэнь болоһон Ю. В. Андроповой мэдүүлгэ тухай мэдээсэлые Америкын **ЮПИ** болон **АП** гэдэг информационно агентствэнүүд үргэнөөр дэлгэрүүлэн тарааба.

Американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохые НАТО-гай түсэблэһэнтэй дашарамдуулан харюугай хэмжээнүүдые абаха байһан тухайдаа Советскэ Союзай соносхоһон тушаа президент Ю. В. Андропов шууд сэхээр мэдүүлбэ гэжэ ЮПИ агентство заана. Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй таһалдуулагдаһанай түлөө Холбоото Штадууд гэм зэмэтэй гэжэ тэрэ мэдүүлһэн байна.

Эй-Би-си болон **Эй-би-си** гэдэг американ телекомпанинууд Ю. В. Андроповой мэдүүлгэ тухай мэдээсэлнүүдээр үдэшынгөө һониниие дамжуулжа эхилбэ. Американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхолгые совет хүтэлбэрилэгшэ эрид буруушаагаад, харюугай хэмжээнүүдые абаха байһан тухайдаа уридшалан һануулба гэжэ Эй-би-си компаниин шэнжэлэгшэ тэмдэглэнэ.

«Вашингтон пост», «Нью-Йорк таймс» газетэнүүд, **США-гай гүрэнэй департаментые түлөөлэгшэ** совет хүтэлбэрилэгшын мэдүүлгые үргэнөөр тайлбарилһан байгаа. Гэбэшье президент **Р. Рейган** яаралтайгаар мэдүүлгэ хэхэдээ, бодото байдалые бүдүүлигээр хазагайруулжа, США бэшэ, харин Советскэ Союз хөөрэлдөөнүүдтэ үгээ ойлголсохые хүсэнэгүй, тиихэ үедэ Вашингтон энээниие туйлахые «үнэн сэхээр оролдоно» гэжэ тэмдэглэбэ гээд американ хэблэл мэдээсэнэ.

Англиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерство шэнжэлэл хэхэдээ, тэрээн соогоо «совет мэдүүлгын удха шанарые бага болгохые оролдоһон байна» гэжэ АП агентство тэмдэглэнэ. ФРГ-гэй правительствын түлөөлэгшэ **Бенш** мүн лэ иимэрхүү һэдэлгэ гаргаба.

«Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй болюулагдаһан ушартай дашарамдуулан, Бонндо, Лондондо, Вашингтондо халаггажа байһанай хэбэр үзүүлнэ. Энэ хадаа билдагууша хуурмаг ябадал болоно, — гэжэ Баруун Германиин **«Нойе Рур-Цайтунг»** газетэ бэшэнэ. — Американ ракетэнүүдые тараан тодхохын түлөө бундестагай олонхи делегадуудай дуугаа үгэхэдэнь, ямар нэгэн юумэнэй болохые бултадаа мэдэхэ ёһотой байгаа, мэдэжэшье байгаа».

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдые һэргээхэ харгы зам бэдэрхыень Англиин правительствые уряалжа байһанаа Англиин политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, лейборис партиин «тиимэ ехэ үүргэ дүүргэдэггүй комитедэй» гэшүүн **Д. Хили** мэдүүлбэ.

Лондоной **«Морнинг стар»**, Парижай **«Юманите»**, **«Монд**, Берлинэй **«Нойес Дойчланд»**, Чехословакиин **«Руде право»**, Болгариин **«Земеделско знаме»**, Индиин **«Хиндустан таймс»** газетэнүүд Ю. В. Андроповой мэдүүлгые — КПСС-эй ба Совет гүрэнэй залан сэхэ ленинскэ хараа шэглэлые тодорхойлһон шухала документые үргэнөөр толилходоо, тэрэнэй ехэ удха шанартай байһан тухай онсолон тэмдэглэнэ.

Нью-Йоркын түб үйлсэнүүдэй нэгэндэ һалиржа ябаһан энэ хэн гээшэб? Һаяхан тэрэ фермер гү, али металлург, автомобиль бүтээгшэ гү, али колледжын багша байжа болохо байгаа. Теэд тэрэ мүнөө ажалгүй, байра гэргүй. Тэрэ Нью-Йоркын жара мянган ажалгүйшүүлэй нэгэн өөрынгөө дураар болоогүй. Үйлсын асфальт дээрэ, бог шорой соо, хооһон хайрсаг соо үхэшэһэн хэбтэдэг хүнүүдэй нэгэн энэ гээшэ.

Прессенсбильд — ТАСС-ай фото.

ТУНИСАЙ КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТУНИС. Тунисай Компартиин ЦК-гай пленум эндэ боложо, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдалда уршаг тойбо татажа байһан американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгые, Гренадада, бүхы Түбэй Америкэдэ США-гай ябуулгануудые, Ливанда Вашингтоной бүдүүлигээр хамааралсалгые, Израилиин милитарис политикые тэдэнэй дэмжэлгые эрид буруушааба. Ливанай национально-патриотическа хүсэнүүдэй Баальбек хотын оршондохи бэхилэлгэнүүд дээгүүр Франциин авиациин ниидэлгые пленумдэ хабаадагшад буруушаагаа.

Орон доторхи политическэ ба социально-экономическа байдалые пленум хаража үзөөд, Тунисай ажалшадай байдалые һайжаруулха хэмжээнүүдые үргэдхэхэ шухала гэжэ мэдүүлбэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Баримтата фильм. 10.25 — Фильм-концерт. 11.25 —«Семейное дело»—гурбан серитэй уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 12.30—«СССР-эй МВД-гэй габьяата хүдэлмэрилэгшэ, ахалагша мүрдэгшэ Н. С. Герасимоватай һурагшад уулзаха». 13.15—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильм. 16.10—Ф. Э. Бахай зохёолнуудһаа сюитэ». 16.20—«Алдар солын орденой бии болгогдоһоор 40 жэлэй ойдо». 17.10—Мультфильмнүүд. 17.35—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 16.05—«Буряад хэлэнэй хэшээл». 18.35—«Зүүн Сибирь»—киножурнал.

Москва. 18.45—«Югославиин Социалис Федеративна Республикын национальна һайндэртэ—Республикын үдэртэ». 19.30— «Г. Венявскиин скрипкэ дээрэ наадагдаха хүгжэм». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал»—мэдээсэлэй программа (буряадаар).

Москва. 20.30—«Лидия» — уран һайханай фильм. (СФРЮ). 22.00—«Время». 22.35—«Дуун-83». 23.25—Баримтата фильм. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.00— Баскетболоор СССР-эй чемпионат. Эрэшүүл. «Динамо» (Тб) — ЦСКА.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. «Намарай шэнжэнүүд». 9.55—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.05—13.55—Француз хэлэн. 10.35—Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 10.55—«Гоё һайханиие ойлгохоор хүмүүжүүлгэ». 11.20—«Волчья семья»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.40—12.40—Хүгжэм. 3-дахи класс. «СССР-эй арадуудай хүгжэм». 12.10—«Шатарай һургуули». 13.10—Түүхэ. 8-дахи класс. «США-да граждан дайн». 13.35—Байгаали шэнжэлэлгэ. 4-дэхи класс. 14.25 —«Тициан Табидзе». 15.10 —«һэогэн хүгжэһэн сагай искусство». 15.40—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 16.40—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.45—Баримтата фильмүүд. 17.25—Соносхолнууд. 17.35—«Уншал даа».

Москва. 18.05—В. Рубин. «Үдэшын дуун».

Улаан-Үдэ. 18.45—«Депутадуудай ажал хэрэгүүд». 19.25—«Манай һонирходог юумэн».

Москва. 20.00—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 20.30—«Экономическа эрдэм мэдэсэ—бултанда».

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20—«Хани харилсаан». 21.50—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Прекрасные господа из Буа-Доре»—табан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөнэй түгэсхэхы шатада» — түрүү бэшэг. «Эб найрамдалай түлөө» — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой мэдүүлгэ тухай материалнуудай суглуулбари. БАМ: үдэрһөө үдэртэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Арадай хиналтын хуудаһан»: «Алдуу эндүүнүүд һургаал болоогүй» — Н. Мангадаевай статья.

Гурбадахи хуу[даһанда]. «Социализм манай [...] хубилган шэнэдхэ[...]» Бескровныхай статья.

Дүрбэдэхи хуу[даһанда]. Нютаг нютагай һо[нинуудай суг]луулбари.

Редактор[ай орлогшо] И. Р. Д. СЫ[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор — 2-50-96 приемная — 2-54-54 зам редактора — 2-68-08 [...] редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52. секретариат — 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды — 2-56-22 промышленности и строительства — 2-61-35. сельского хозяйства — 2-64-36 2-63-86 советского строительства и быта — 2-69-58 культуры и школ — 2-60-21 2-57-63 информации — 2-60-91. переводов — 2-54-93 писем и селькоров — 2-67-81. корректорская — 2-33-6[...], выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-00723. Заказ № 274. Индекс 04649